

SARKADI KÁROLY II. KERÜLETI LÉGOLTALMI
HÁZTÖMBPARANCSNOK ÉS UTÓDA,
MÜLLER LÁSZLÓ HIVATALI NAPLÓJA
1944. JÚLIUS 24. – 1949. JÚLIUS 8.¹

Az iskolai vonalas füzetben vezetett napló két közhivatali funkció – a háborús évek alatti légoltalmi háztömbparancsnoki, illetve az 1945 márciusától létező háztömbmegbízotti tisztség – gyakorlásának az emléke. 1944. július 24-én, légoltalmi háztömbparancsnokká történt kinevezése napján *Sarkadi Károly* (1879–?)² nyugalmazott reálistiskolai igazgató, II. Eszter u. 12/b alatti háztulajdonos nyitotta meg és vezette 1944. október 12-ig, katonai szolgálatra történt bevonulásáig. Bevonulását követően a naplót a tisztséggel együtt *Müller László* (1875–1956)³ nyugalmazott állami gimnáziumi tanár⁴, II. Áldás u. 4. szám alatti háztulajdonos vette át, és vezette, mint a háztömb légoltalmi parancsnoka, 1944. október 15-től 1945. március 8-ig, a légoltalmi ház- és háztömbparancsnoki tisztségek polgármester általi megszüntetéséig⁵, majd ezt követően mint háztömbmegbízott, 1945. március 11-től 1949. július 8-ig, megválasztásától lemondásáig.⁶ Az egymást felváltó két tisztségre bízott területi egység körülhatárolása azonos maradt: a II. kerület rózsadombi részének a Bimbó út – Pajzs u. – Áldás u. – Szemlőhegy u. – Barsi u. által határolt része, az Eszter u. és az Ady Endre u. egy-egy szakaszát foglalva

1 A napló őrzési helye: Budapest Főváros Levéltára (a továbbiakban BFL), IX.261.

2 Sarkadi Károly születési évét az 1941. évi népszámlálás, valamint az 1945. évi budapesti népösszeírás felvételi ivéről ismerjük. (BFL, IV.1419.j. II. Eszter u. 12/b és IV.1419.n. II. Eszter u. 12/b.) Halálzási dátumára nincs adatunk. A 22/18. sz. háztömb légoltalmi parancsnokává történt kinevezéséről a II. kerületi előljáró 1944. július 24-én kelt határozata megtalálható a naplóval együtt levéltárba került iratok között (BFL, IX.261.).

3 Müller László születési évére vonatkozóan lásd: BFL, IV.1419.j. II. Áldás u. 4. és IV.1419.n. II. Áldás u. 4. Halálzási évét a naplófüzet belső borítóján más kéz írása – feltételezhető, hogy az iratokat a levéltárnak 1985-ben megvételre felajánló rokon – tüntette fel (lásd a forrás szövegét).

4 Müller László 1941-ben nyugalmazott állami gimnáziumi tanárként nevezte meg magát (BFL, IV.1419.j. II. Áldás u. 4.). 1945 márciusában azonban a népösszeírás ugyanezen kérdőpontjára a „nyugalmazott gimnáziumi tanár, középiskolai igazgató” választ adta (BFL, IV.1419.n. II. Áldás u. 4.). Müller László 1897-től 1933-ig, nyugdíjazásáig a VII. kerületi, utóbb Madách Imre Gimnázium matematika–fizika szakos rendes tanáraként állt alkalmazásban (lásd Müller László minősítési lapját, valamint az 1933. június 24-i tantestületi ülés jegyzőkönyvét. BFL, VIII.44.a.). Sem a Madách Gimnázium iratai között, sem a *Tiszti cím és névtár*-ban nincs nyoma igazgatói tevékenységének. Ugyanakkor légóparancsnoki és háztömbmegbízotti tevékenysége során jelentéseit, hivatalos leveleit több esetben is mint nyugalmazott gimnáziumi igazgató írta alá (így például már 1944. november 1-én is). 1944. augusztus 23-i bejegyzésében maga Sarkadi Károly is nyugalmazott középiskolai igazgatóként említi.

5 Lásd a napló 1945. március 8-ra vonatkozó bejegyzését.

6 Egészen pontosan 1949. március 10-ig. Az ezen időpont utáni utolsó bejegyzésével már csak háztömbmegbízotti tisztségéről való lemondását rögzítette.

magába, 45 lakóházzal, és mintegy 550 lakóval.⁷ Miután a hivatali működése eseményeinek, intézkedéseinek írásbeli rögzítésére Sarkadi Károly által kialakított gyakorlatot Müller László a tisztséggel együtt átvette, ily módon a napló, mint tárgy, és a naplóvezetés, mint gyakorlat, kettejük tevékenységében a tisztség ellátásának részévé vált. A napló mindkettejük által használt műfaji meghatározásához képest azonban Müller László – akkor már háztömbmegbízottként – új használatot vezetett be, és annak megfelelően új műfaji besorolást talált: hivatali tevékenységének írásos dokumentumait (jelentéseket, körleveleket, indítványokat, összeírásokat stb.) házi irattári rendszerbe szervezve „iktatókönyv” műfajává alakította a naplót. A dokumentumok csatolását a számsoros iktatás módszere nélkül a naplóba való beragasztással megoldó Sarkadi Károlyhoz képest⁸ Müller László évek szerint újrakezdett számsorban iktatta hivatali tevékenységének iratait. Az ekkor már iktatókönyvként is működő napló dátum szerinti bejegyzéseihez a részben utólagos sorszámozás révén kapcsolta az iratokat.

A Sarkadi Károly és Müller László által egymást követően vezetett napló 1944. július 24. és 1949. július 8. között olyan öt éves időszakot fog át, amelynek során a politikai hatalom változásai a hétköznapi cselekvési normákat ideologikus alapon, gyors leforgási idő alatt, többszörösen is átalakították. A német megszállás alatt végrehajtott zsidóellenes intézkedések, a nyilas uralom Budapestet érintő három hónapja, az ostromot követően a politikai erőviszonyok alakulása, majd a pártállam kiépítése az államhatalmi legitimálással lehetségessé vált hétköznapi magatartások skáláját többszöri fordulattal változtatták meg. Ebben a kontextusban a ház, illetve a háztömb területi egységeire szervezett légóparancsnokokkal és ház-, illetve háztömbmegbízottakkal két olyan intézményes funkció jött létre, amelyek a lakosság és a hatóságok közötti érintkezésben hatalmi pozícióként működtek. Sarkadi Károly és Müller László légóparancsnoki tevékenységének naplóbéli reprezentációjában a háborús helyzet, a frontvonalak Budapest területén belüli mozgása, illetve az ostromállapot káoszában végzett tevékenységüknek ez az oldala, vagyis a lakók és a hatóságok közötti érintkezésben intézményes közvetítő csatornaként való részvétele kevésbé jelenik meg. Müller László háztömbmegbízotti tevékenységének dokumentációjában ellenben világosan jelentkeznek a hatóságok – illetve mögöttük egy kiépülőben lévő politikai hatalom – és a lakosság közötti interakciókban, a háborút túlélő népességre irányuló állami szabályozás meg-, illetve újraszervezésében működő mikromechanizmusok nyomai. A tömbmegbízottaknak a hatósági intézkedések végrehajtásában való közreműködése révén – amely szerepüket a jogszabály elvi szinten definiálta is⁹ – a napló a népesség feletti hatósági, illetve államhatalmi ellenőrzésnek egyes eszközeit és csatornáit, azok hétköznapi működését koncentráltan rögzítette.

A ház- és háztömbmegbízotti intézmény a hatósági ellenőrző és szabályozó tevékenységeknek háború utáni újraszervezésében az egyénekhez való eljutásban az állami szabályozás minden területén – legyen az egészségügy, szociálpolitika vagy rendőri ellenőrzés – a közigazgatás legalsó szintjeként működött. Az intézmény által ellátott teendőknek állandó ismétlődést követő lajstromozása mögött a naplóbejegyzések többet is megmutatnak: a mindennapi társadalmi kapcsolatokig eljutó, illetve azokban létrejövő új hatalmi technikák hagytak nyomot benne. A kiépülő pártállami politikai hatalom berendezkedésének mikromechanizmusai

7 A tömb lakosságának lélekszámát illetően lásd Müller László 1945. január 21-i és 1948. május 10-i bejegyzését. Az előbbi 533, az utóbbi 563 lakót említ.

8 A beragasztott iratok azóta kihullottak a füzetből.

9 146.763/1945.–IX. sz. polgármesteri rendelet (lásd: *Fővárosi Közlöny*, LVI. évf. 64. sz., 1945. október 13., 669–671.).

olvashatók ki belőle, amelyeknek vizsgálata a társadalomtörténet eszközeivel, módszereivel még szinte feltáratlan terület. Bár a napló–iktatókönyvben a háztömbmegbízott összeírásokba és közmunkaváltság-befizetésekbe fulladó közigazgatási szerepköre a domináns, egy-egy bejegyzésben tetten érhetjük, ahogyan az MKP politikai hatalmának kiépítése során 1945 első hónapjaitól kezdve a házmegbízotti és háztömbmegbízotti intézményt az egyénhez való eljutásban, a társadalom feletti ellenőrzés megszerzésében, kiépítésében a személyközi viszonyok mikrostruktúráiba való behatolás eszközeként használja.¹⁰ Hogy a házmegbízotti intézménynek a pártok közötti erőviszonyokat és a politikai berendezkedés alakulását illetően nagyon is volt tétje, azt a Budapesti Nemzeti Bizottság 1945. június 13-i ülésének jegyzőkönyvéből követhetjük.¹¹ Az ülés során, ahol napirendi pontként tárgyalták az intézmény működését, Kövágó József kiscgazdapárti alpolgármester¹² a domináns házmegbízott-diskurzussal szemben, amely szerint az intézmény a demokratikus közigazgatás vívmánya – Beér János tiszti főügyész szavaival „egy jól megalapozott házmegbízotti intézmény csak szolgálatára lehet a demokráciának és a közigazgatásnak”¹³ –, az intézményben olyan hatalmi helyzetet lát, amelynek az egyének feletti ellenőrző gyakorlatát a politikai hatalom fel tudja használni: „Jelenleg ennek a jogkörnek a körvonalazatlansága következtében olyan anomáliák fordulnak elő, amelyeknek megszüntetése a demokratikus Magyarországnak elsődrendű feladata. Felveti a kérdést, vajjon egy demokratikus országban szükség van-e olyan ellenőrző szervre, amely az egyénekre pressziót tud gyakorolni? Egy demokratikus országban vigyázni kell, hogy semmiféle olyan törekvés ne érvényesülhessen, amely bizonyos értelemben diktatórikus célokat szolgál. [kiemelés tőlem – N. Á.]”¹⁴ Az egyének feletti – Szakasits Árpád által érzékeltetett ellenőrizetlen¹⁵ – ellenőrzés e mikroszinten működő intézményének kontextusában olvashatók az olyan naplóbejegyzések, mint „[1945.] IV. 10. Reggel 8-kor rövid kihallgatás a rendőrségen [a II. kerületi kapitányságon], tárgy: zsidó halottak, nyilas házparancsnokok bejelentése”; „[1945.] IV. 11. Újabb rövid kihallgatás a nyilas házmegbízottak ügyében”; „[1945.] VI. 15. Detektív járt nálam Demel Henriette ügyében”; „[1945.] VII. 2. délig jelentendők a 3 szobás és nagyobb lakások.”¹⁶; [1945.] XI. 11. Körlevél a lakók könyve bemutatásáról”; [1946.] V. 23. Az internáltak és a rendőri felügyelet alatt állók ellenőrzése”; „[1948.] III. 27. Átadtam a rendőrségnek [a budapesti főkapitányságnak] a lakások

10 A nemzetközi társadalomtörténet a diktatórikus rendszerek vizsgálatában már eljutott a diktatúrák működésének a társadalmi mikromechanismusok szintjén való értelmezésében a lakóhelyi területi egységekre szervezett pártállami ellenőrzés és a társadalmi viszonyokba való behatolás vizsgálatáig. A náci *Blockwalter*-rendszerre, mint a 40–60 háztartásért felelős NSDAP-tagokra épülő intézményre vonatkozóan e megközelítést lásd: MANN 1987; továbbá az NDK házmegbízotti (*Hausbeauftragte*) rendszerének a lakásrendszer kontextusába helyezett vizsgálatában: ROWELL 2001.

11 Lásd: GÁSPÁR – HALASI 1975. 176–177.

12 Kövágó József pályájához az adatokat lásd: GÁSPÁR 1973. 545.

13 Lásd ugyanott. E toposz hallatszik ki Müller László szavai mögül is leköszönő levelében: „Az ilyen együttműködés csak igazi demokratikus gondolkozású és jó emberek között lehetséges. hiszen a tömb lakói a legkülönbözőbb pártállású és foglalkozású emberek voltak.” (lásd a 9. mellékletet).

14 Lásd ugyanott.

15 „Elnök [Szakasits Árpád] hangsúlyozza, hogy a házmegbízotti intézményt rendkívül fontosnak tartja, de éppen ezért szükséges, hogy legális alapot kapjon, hogy az ellenőrzés munkáját jobban végezhesse, viszont meg kell adni a módot arra, hogy maga az intézmény is ellenőriztessék.” (lásd ugyanott).

16 A nagylakások bejelentése az „indokolt lakásszükséglet” jogi kategóriájának felelevenítésére alapozott társbérletelés kontextusában értelmezhető úgy, mint az egyének és az egyének magánterének hatósági – hatalmi ellenőrzése. A Budapest ostromát közvetlenül követő lakásügyi intézkedésekhez lásd: NAGY 2004. 139.

és lakók kimutatását”. A házmegbízottakat is érintő igazoló eljárások mellett¹⁷ az 1945. augusztus elsejei bejegyzés, miszerint „a Kommunista Párt kéri a házmegbízottak névsorát”, jelzi, hogy az MKP az igazolásokon túlmenően ezt az intézményt is, annak személyi összetételével, ellenőrzése alatt kívánta tartani, és hatalmi eszközként használni. A ház(tömb)megbízotti intézmény mint hatalmi pozíció nyer határozott körvonalat annak a konfliktusnak az írott nyomaiban is, amely egy házfelügyelő igazolása, és az igazolásához adott házmegbízotti jelentés kapcsán alakult ki 1948-ban.¹⁸ A konfliktusban potenciális eszközként megidézett (fel)jelentés a politikai hatalom–egyén, valamint az egyén–egyén viszonyban 1944-től kezdődően a vált az e viszonyokat a mindennapokban konstituáló lehetséges cselekvéssé.

Az Eszter u. 7/b szám alatti ház házfelügyelője és házmegbízottja közötti konfliktusra utaló 1948. december 26-i bejegyzés narratív szerveződése – „Jelentés Fazekasnak Ahsbahsné elleni fenyegetéséről.” – a bejegyzésnek tartalmat adó kapcsolódó irat ismeretében pontosan mutatja a napló azon sajátosságát, hogy, mintegy az *Annales* műfaji kereteit választva, a két beszélő – Sarkadi Károly és Müller László – a reflexiót nem tette az elbeszélés részévé. Amiről képet kapunk, az a légóparancsnoki és háztömbmegbízotti intézménynek a hatóságok, illetve a politikai hatalom általi használata, míg a lakók és a tisztséget betöltők általi használata nem a naplóban, hanem a naplóval együtt megőrzött hivatali iratokban jelenik meg. Ilyen például Müller Lászlónak a közmunkára – az ő szóhasználatában „robot”-ra – történő előjárásági előállítások kapcsán írt beadványaiból kibontakozó hétköznapi ellenállása.¹⁹ Ugyanakkor nagyon is hangsúlyosan fel kell tenni a kérdést: az egyén és a politikai hatalom érintkezésében az interakciók mikroszintjén kulcspozíciót betöltő naplóíró mellett, amit a hivatali eseménytörténet részévé tesz, mit hallgat el egy olyan háztömbben tevékenykedve, amelynek népessége a naplóba is bekerült 1945-ös foglalkozási adatok alapján az új hatalom által diszkriminált társadalmi csoportokba tartozott?

A 20. századi források közlésére vonatkozó ajánlásnak²⁰, valamint a korszakot érintő forrásközlés szokásainak megfelelően a szöveget a mai helyesírás szerint javítottam. A szöveg nyelviségének jellegzetességét adó rövidítéseket nem oldottam fel, lábjegyzetben sem jeleztem minden esetben értelmezhetőségüket, e műveletet az olvasóra bízva. A szövegbeli aláhúzásokat – melyek nem minden esetben felelnek meg egy-egy szó, szószerkezet, vagy mondatrész egységének – eredeti formájukban tartottam meg, nem egészítettem ki őket. Az olvashatóság érdekében ugyanakkor a szövegben gyakran alkalmazott ismétlődőjeleket külön jelölés nélkül feloldottam. A bejegyzések Müller László-féle sorszámozását teljes egészében elhagytam. A rendszeres, a napló vezetésének részévé váló sorszámozást az 1945. július 27-i bejegyzéssel kezdte, 101. sorszámmal. Ekkortól kezdve a napló vezetése során mindvégig a bejegyzések sorszámmal és dátummal kerültek be. Ezt megelőzően háztömbmegbízotti működésének dokumentálását utólag, de még az 1945. július 27-re vonatkozó bejegyzés keletkezése előtt látta el az iratokkal kapcsolatot teremtő piros ceruzás sorszámozással, azaz iktatókönyvbeli jelzettel. Bár a rendszeres, az események bejegyzésének részévé váló sorszámozás előtt is felbukkannak egy-egy esetben töltőtollal írt, azaz a bejegyzéssel egyidejű, kapcsolódó iratokra utaló sorszámozások, a piros ceruzás sorszámozás azonban ezektől elszakadt. Az 1945. március 11-re

17 Lásd a napló 1945. november 24-re és 1946. április 10-re vonatkozó bejegyzéseit.

18 Lásd az 1948. december 26-ra vonatkozó bejegyzést, valamint a 7. sz. mellékletet.

19 Lásd a 2., 4. és 5. sz. mellékleteket.

20 Lásd: SIPOS 2000.

és az 1945. július 27-re vonatkozó bejegyzések közötti részben piros ceruzával a sorszámokon túlmenően a kapcsolódó iratokat illetően további megjegyzéseket is tett (például névsorok meglétére tesz utalást). 1945. július 27. után még feltűnnek a piros ceruzás bejegyzések, az 1946. szeptember 27. utáni részben azonban többé nem találkozunk velük. A számozás közlését a gyakori átjavítások, eltérő idejű bejegyzések miatt az olvashatóságot nehezítőnek ítélttem. Egyúttal elhagytam a piros ceruzával történt utólagos aláhúzásokat, valamint az iratok meglétére, illetve hiányára utaló megjegyzéseit is. A sorszámzás elhagyása mellett azonban a hivatali napló vezetésének gyakorlatára ráépülő iktatókönyv-funkciót – azaz a napló/iktatókönyv és az iratok szerves összetartozását – szem előtt tartva jelzem lábjegyzetben a kapcsolódó iratokat, illetve adott esetben azok hiányát. A napló közlése mellett a mellékletek ezen iratokból kerültek válogatásra. A bejegyzések egy elenyésző része nem töltőtollal, hanem grafitceruzával íródott. Miután ezek szervesen illeszkednek a bejegyzések folytonosságába, nem jelöltem őket külön. Betűkihagyások esetén saját, az olvashatóság érdekében tett kiegészítéseimet [] zárójel közé tettem. Az olvashatatlan részeket [...] jellel jelöltem.

Irodalom

Levéltári források

Budapest Főváros Levéltára (továbbiakban BFL), IX.261. A Budapest II. Kerületi 22/18. sz. háztömbmegbízott (1939–1945. március: házcsoport – háztömb légoltalmi őrségparancsnok) iratai. BFL, IV.1419.j. Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatalának iratai. Az 1941. évi budapesti népszámlálás felvételi és feldolgozási iratainak gyűjteménye. BFL, IV.1419.n. Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatalának iratai. Az 1945. évi budapesti népösszeírás felvételi és feldolgozási iratainak gyűjteménye. BFL, VIII.44. Budapesti VII. Kerületi Magyar Királyi Állami Madách Imre Gimnázium (VII. Barcsay u. 5.) (Budapesti VII. Kerületi Magyar Királyi Állami Gimnázium) iratai.

Nyomtatott források

Budapesti Távbeszélő Névsor 1943
 Budapesti egységes hálózat (Budapest és környéke) betűrendes távbeszélőnévsora. M. Kir. Postaigazgatóság, 1943. január
 Budapesti Útmutató és Címtár 1947
 Budapesti útmutató és címtár. Rendőrségi zsebkönyv 1947. Király Elemér Könyvkiadóvállalata.
 Magyarország tiszti cím- és névtára

GÁSPÁR 1973

Források Budapest Múltjából IV. 1945–1950. Gáspár Ferenc, szerk.
 Budapest: Budapest Főváros Levéltára.

GÁSPÁR - HALASI 1975

A Budapesti Nemzeti Bizottság jegyzőkönyvei 1945–1946. Budapest Főváros Levéltára forráskiadványai VII. Gáspár Ferenc – Halasi László, szerk. Budapest.

Feldolgozások

MANN 1987

Mann, Reinhard: *Protest und Kontrolle im III Reich: Nationalsozialistische Herrschaft im Alltag einer rheinischen Grossstadt.* Frankfurt a. M., Campus Verlag.

NAGY 2004

Nagy Ágnes: Hatalom - lakásrendszer – társadalom. Egy lipótvárosi bérház lakói 1941 és 1960 között. *Korall*, 17. 138–166.

ROWELL 2001

Rowell, Jay : *L'État totalitaire en action. Les politiques du logement en RDA (1945–1989).* Thèse de doctorat. École des Hautes Études en Sciences Sociales.

SIPOS 2000

Sipos Péter: A XX. századi forráskiadás problémái és ajánlás a forráskiadás szabályzatára. *Fons*, 1. 171–184.

Forrásközlés

[borítócímkén:]

22/18 háztömb pk. naplója.²¹
és folytatása a háztömbmegbízott naplója.²²

[Belső borítón:]²³

22/18 háztömb:

II. ker. Áldás u. páros oldala
Szemplóhegy u. 2-10.
Eszter u. 2-12/b
Eszter u. 1-19.
Paizs [sic!] u. 1-5.
Ady E. u. 26- végig, mindkét old.
Barsi u. 2-10.
Bimbó út 37-51.
a határ utcák.

A naplót vezette Sarkadi Károly gimn. tanár (Eszter u. 12/b lakos), majd 1944 okt.-től 1948-ig Müller László ny. tanár, meghalt 1956-ban. (lak. II. Áldás u. 4.)

1944. júl. 24.

Háztömbértekezlet (du. ½ 7, Eszter u. 12/b)

Tárgys.:

Kölcsönös segítség megbeszélése. Szomszédok viszonya, egymás óvóhelyének megnézése, vázlat kicserélése. Tűzoltógyakorlat megbeszélése (VII. 27. ½ 7 h, Eszter u. 8/b). Mü. mentőosztag kijelölése (házanként, házcsoportonként legalább 1 fő ásóval v. lapáttal, 3-nál nagyobb házcs.-nál + 1 fő csákánnyal). Gyülekezőhely a háztömbpk.-nál vagy az esetenként kijelölt helyen. Fegyelem, felelősség, gyors jelentkezés. Leventéket bejelenteni.

Hatóságnak (alkörzet-pk.) teendő jelentés.

Magatartás riadó alatt és után.

A háztömbcsoport-vezető észrevételei a riadó alatti magatartással kapcsolatban; a riasztóügyelet szabályozása.

Jelenléti ív csatolva.²⁴

1944. júl. 27.

De.: légitámadás a főváros déli kerületei ellen. A támadás után nagy füst D-DK-i irányban; sok megszenesedett papír-, levél- stb. pernye hullott.

21 Sarkadi Károly által adott cím.

22 A cím Müller László általi kiegészítése.

23 Sarkadi Károly és Müller László írásától eltérő írással.

24 Nem található az iratok között.

Du. ½ 7 órakor tűzoltó gyakorlat Tirser László meghívása folytán Eszter u. 8/b sz. alatt. A 20 m-es állványos tömlő alkalmazásának gyakorlása és a kertben lévő 10 m³-es víztartály megtekintése.

Müller László beadja tervezetét a háztömb közös utánképzésére. (A közös utánképzést a 24-i értekezleten határoztuk el egyhangúan.)²⁵

1944. júl. 29.

Szöllősy O.-né (Bimbó út 45–47–49. pk.) bejelentése a válasz kivonatával csatolva.²⁶

Bablonkay Ernőt (Eszter u. 9/a–9/b–11–13. pk.) felhívtam lev.lapon, hogy mivel a 24-i értekezletről hiányzott, mielőbb keressen fel.

Vályi Lajosné (Eszter u. 12/b pk.) eltávozott, helyettesíti Sarkadi Károly háztömbpk.

Július 30.

Dél előtt légitámadás. A támadás után füst, tűz nem látszott sehonnán sem.

Július 31.

A Bimbó út 43. sz. ház ellenőrzése. Uray Sándorné pk. már régebben eltávozott, állítólag a Liga²⁷ engedélyével. Dr. Kapdebó Mártonné és Török Mátyásné pk.helyettesek – előbbi május, utóbbi március végén – Gál Istvánné házfelügyelőné állítása szerint minden engedély és bejelentés nélkül hagyták el beosztási helyüket.

Augusztus 1.

Dr. Kapdebó Mártonné és Török Mátyásné címére a csatolt felszólításokat küldtem.²⁸

D.u. ½ 7-kor a L. L.²⁹ körzeti irodájában háztömbparancsnoki értekezlet. Tárty: a L. L. bp.-i főcso. 2257/Eln.–1944. sz. „Utasítás”, a „Kárjelentés” és „Ideiglenes igazolvány” (élelmezésre) c. nyomtatványminták, „Értékeink, ingóságaink védelme” és „Útmutatás a rögtönzött óvóhelyek létesítésére” c. segédletek, háztömbparancsnoki kinevezésről határozat (csatolom)³⁰ és igazolvány kiadása. Óvóhelyekkel kapcsolatos panaszok kivizsgálása (alkörzetvezető).

Augusztus 9.

Dr. Kapdebó Mártonné levelének tartalma: dr. Uraynétól nem vette át a házparancsnokságot, sőt, nevezett azt távolléte dacára ellátta, mikor időnként hazalátogatott. Ő maga május 16-án távozott el, miután gyenge idegzetű, a házból a lakók eltávoztak, férje nyugdíjba menvén, vidékre távozott, és eltávozásával a ház légvédelmében fennakadás nem állott elő.³¹ Kéri felmentését. – A levél a másolatban ide csatolt jelentéssel felterjesztve.³²

Dél előtt a főváros környékén bombázás volt.

25 Utólag melléírta: felt. VIII. 3.

26 Nem található az iratok között.

27 Értsd: Légoltalmi Liga.

28 Nem található az iratok között.

29 Légoltalmi Liga.

30 Nem található az iratok között.

31 Miután eltérő értelmezésekre ad lehetőséget, ezért megőriztem a mondat eredeti központozását.

32 Nem található az iratok között.

Augusztus 12.

Körözvény az őrségpk.-oknak (mell.).³³

Török Mátýásné Bimbó út 43. II. pk. h. levele (mell.).³⁴

Augusztus 16.

Az utáncépzésre vonatkozóan a csatolt körözvényt adtam ki.³⁵

19 h-kor az alkörzetvezető háztömbparancsnoki megbeszélést tartott. Tárgya:

Ezentúl minden hónap második szerdáján lesz megbeszélés. – A 2257/Eln.–1944. sz. „Utastítás” ismertető a ház (házcso.) pk.-okkal. – F. hó 20-án 4 h-kor légo. szemle lesz a Vérmezőn, amelyen a háztömbparancsnokok megjelenni tartoznak. – A riasztásra vonatkozó új rendelkezések ismertetése. – A házparancsnokok ne forduljanak közvetlen panasszal az alkörzetvezetőhöz. – Óvóhelypanaszok elintézésének módja. – Riadó alatt az óvóhelyen kell tartózkodni. Ahol még mindig visszásságot tapasztalunk, az őrségparancsnokot jelentsük fel. – Riadó után az óvóhelyet csak a lefúvás után lehet elhagyni és csak akkor, mikor az őrség az emeleteket, padlást végigvizsgálta. A lakók is vizsgálják át lakásukat. – Házparancsnoki gyűlésre hívjuk meg az alkörzetparancsnokot. – Névtelen feljelentések. – Vöröskereszt légo. tud. iroda. – Idegen, jobbnak tartott óvóhelyek tömeges felkeresése. – „Egy orvos feljegyzései” Riadó 15. sz.³⁶ – Minden házparancsnok óvóhelyvázlatot küldjön az alkörzetvezetőnek. – Legközelebbi megbeszélésen az őrségpk.-okról és helyetteseikről kimutatás adandó be foglalkozás és vallás feltüntetésével.

Augusztus 23.

18³⁰-kor kiképzés az Áldás u.-i iskola kertjében. A háztömb lakosságának Müller László ny. középisk. igazgató tartott előadást a fontosabb légoltalmi teendőkről általában, riadó alatt és után. Az előadás után br. Rosen Vladimír háztömbcsoport-vezető és a hatósági alkörzetparancsnok hívták fel a lakosság figyelmét a rendelkezések szigorú megtartására. Létszám: 176 fő.

Szeptember 5.

Délelött légitámadás a főváros ellen.

Szeptember 13.

Este légitámadás a főváros ellen, utána több füstfelhő volt látható.

Szeptember 14.

Este légitámadás; a háztömb területére és környékére gyújtóbombák estek. (L. a csatolt jelentést.)³⁷

33 Az 1944. augusztus 12-én a közös utáncépzés, az „Önvédelmi kárjelentés” c. nyomtatványok beszerzése, valamint az óvóhelyek létesítése tárgyában kelt körözvény megtalálható az iratok között.

34 A jelzett melléklet nem található meg az iratok között.

35 Nem található az iratok között.

36 Lásd: dr. med. Hidassy Dezső: Légiháború ... (Egy orvos feljegyzései). *Riadó!* A Légoltalmi Liga hivatalos lapja, VIII. évf. 15. sz., 1944. augusztus 1., 230.

37 A szeptember 14-i esti légitámadásról Sarkadi Károly 1944. szeptember 27-én kelt kárjelentése megtalálható az iratok között.

Szeptember 15.

Bimbó út 41. és 43. sz. ház ellenőrzése.

Szeptember 17.

Délelőtt légitámadás a főváros ellen. Több helyen erős tűz volt látható.

Szeptember 18.

Délelőtt légitámadás a főváros ellen, tüzek voltak láthatók.

Délután 18³⁰-kor megbeszélés a háztömb őrségparancsnokai részére. A csütörtök esti támadás tapasztalatainak megbeszélése, 2257/Eln.–1944. sz. „Utasítás” ismertetése. Kölcsönös segítség. Házcsoportban a pk.-i teendők. Rendelkezések pontos végrehajtása. Vázlatokat a szomszédok cserélik ki. Pk.-ok eltávozása. Riadó alatti magatartás. Elsötétítés. A 23-i gyakorlati kiképzés megbeszélése. Jelenléti ív csatolva.³⁸

Este légitámadás a főváros ellen.

Szeptember 19.

Este légitámadás a főváros ellen.

Szeptember 20.

Délelőtt légitámadás a főváros ellen.

Szeptember 23.

17 h-kor gyakorlati kiképzés a háztömb lakói részére, a kiképzést Tirser László gyárigazgató, házcsoportparancsnok tartotta. Ismertette a gyújtóbombákat, azok anyagát, ezután különböző tűzoltási gyakorlatok. Jelenlévők száma: 123. Mint vendég, jelen volt v. Görgy György vörgy., a 20. sz. háztömb parancsnoka is. Nem jelentek meg a kiképzésen a Barsi utcai és az Eszter u. 9/b–13. sz. házcsoportok lakói.

Érkezett a körzetvezető körlevele. (F. hó 20-án kelt.) Ez az utóbbi időben kiadott fontosabb rendelkezéseket foglalja össze.

Szeptember 30.

Új őrségparancsnokok és helyettesek kijelölése, felterjesztés másolata csatolva.³⁹

Október 12.

Az alkörzet háztömbparancsnoki gyűlése. Az alkörzet p.-ságát Juhász Ödön főtanácsos vette át. A háztömb-segítőcsapatok felállítása (Zsidókat is igénybe lehet venni. A felszerelést be lehet szerezni: Margit krt. 54. alatt, Ígévé-nél, Zrínyi u. 7. stb.⁴⁰). A háztömbparancsnoki törzsbe beosztott leventék fehér karszalagot hordjanak. Az írásban kiadott rendelkezés megbeszélése

38 A jelenléti ív nem található az iratok között.

39 Az 1944. szeptember 30-án a Légóltalmi Liga Budapesti Főcsoportja 2. sz. körzetvezetőségének küldött jelentés megtalálható az iratok között.

40 Az „Ígévé” Ipari- és Gázvédő Eszközök Kft. 1937 óta az V. Zrínyi u. 7. sz. alatt tartotta fenn képviselői irodáját (BFL, IV.1419.n. V. Zrínyi u. 7.). Az 1945. március 25-i állapotot rögzítő 1945. évi budapesti népszékirás felvételi ívei a Margit krt. 54. sz. alatt nem jeleznek hasonló tevékenységi körű céget vagy hivatalt.

(IX. 20-án kelt körzetvezetői körlevél).⁴¹

--- 42

1944. október 15-én Sarkadi Károly tőmbparancsnokot katonai szolgálatra hívták be. A tőmbparancsnokságot Müller László ny. gimn. igazgató (II. Áldás u. 4.) vette át.

Október 24. a mellékelt körlevelet küldtem szét az összes parancsnokoknak.⁴³

- 1.) A tőmbpar. személyében történt változás.
- 2.) A mentőőrségbe küldendő személyek és eszközök számáról.
- 3.) Az alakítandó őrségbe belépésre felhívás.

Október 28-án bejelentettem a mentőőrség összeállítását.

A háztömb-mentőőrség áll 19 főből, a magával hozott felszerelés 9 veder, 3 lapát, 3 csákány, 2 feszítőrúd és 2 vederfecske. Átadtam a háztömb-védőőrségbe jelentkezők névsorát.⁴⁴ 35 jelentkező közül 7-nek van fegyvere.

Nov. 1. Kiegészítő jelentésben további 8 jelentkezőt jelentettem be közönséges levélben a Liga45 II. kirendeltségénél az őrségbe.⁴⁶

Nov. 3-án délben 2 óra után légitámadás érte a háztömbömet. Az Eszter u. 9/a számú Csizik-féle villára esett bomba áttörte a fedémet, és [a] padlózatba fűrődva felrobbant. A melléte lévő ajtót rámostól kiszakította, de csak egyetlen ablaktábla tört be! A padlóban lévő lyuk ca. 1 ½ m², a bútorok, zongora elég erősen megsérültek, de nem mentek tönkre. A szoba közepén asztalt terítő leány megsebesült (artériás vérzés), a másik szobában, hová az ajtót bedobta a robbanás, aludt egy kis 1 hónapos gyermek, annak semmi baja nem történt. A Vikár-ház kertjén át segítségre siettünk (létrán) Boros Vilma, Kardos János és én. Az Áldás u. 1. Vöröskereszt-kórházból orvost kértünk, majd a mentőket is hívtuk. – A Vikár-ház Áldás u. 6. kertjébe és az Eszter u. 2. sz. Guldenház előtti gyalogjáróba fűrődött egy-egy bomba, és nem robbant fel. Értesültem róla, hogy a háztömböm közvetlen közelében esett bomba az Áldás u. 5. és a Barsi u. 5. sz. alatt is. – A segítő munkát nehezítette a rögtön következő bombázás, gépágyús támadás, valamint az a körülmény, hogy az én telefonom nem működött.

Meg kell dicsérem a háziak helyes viselkedését, Boros Vilma és Kardos János helytállását. A jelentéseket megtettem s még aznap kárjelentők és szakértők is jöttek ki.⁴⁷

41 Sarkadi Károly naplója itt ér véget.

42 Müller László által tett elvlasztójel.

43 A körlevél a II. Eszter u. 11–13. sz. házcsoport parancsnokának címezve található meg az iratok között. A körlevél a háztömb által felállítandó mentőőrséget illetően a 120.000/1944. H. M. sz. rendeletre hivatkozik (lásd az 1944. február 10-én kiadott 120.000/1944. H. M. eln. 35. sz. rendeletet a Légtalmi Liga működésének előmozdításáról, valamint a II. légtalmi csoportba sorolt vagyontárgyak és a III. légtalmi csoportba tartozó építmények légtalmának további megszervezéséről szóló 4.740/1943. M. E. sz. rendelet végrehajtásáról.).

44 Az 1944. október 27-én kelt jelentés a háztömbőrségbe önként jelentkezettek névsorával megtalálható az iratok között.

45 Értsd: Légtalmi Liga.

46 A háztömbőrség ügyében 1944. november 1-én beadott kiegészítő jelentés az újabb névsorral megtalálható az iratok között.

47 Az 1944. november 4-én kelt jelentés a tőmböt november 3-án ért légitámadás, a védőőrségbe történt

Nov. 17-én körlevélben értesíttem a parancsnokokat, hogy a tömbörség-terv. tárgytalan; fegyvert nem kapunk, sem kivételezést a beszolgáltatás dolgában.

Dec. 8. Dr. Gulden Gyuláné a város kiürítése kapcsán kénytelen elutazni, ezért az Eszter u. 2. és 4–6. sz. házcsoport parancsnokságáról lemond.

Dec. 11-én a háztömb parancsnokainak értekezlete du. ½ 4–6-ig. Tárgy: a tömbparancsnok ismertette a helyzetet, az újabb tapasztalatokat. Felhívta a figyelmet a gondos sötétítés, oltóvíz és homoktárolás etc. fokozott fontosságára. Megbeszélték a kölcsönös segítségnyújtás módjait.

Dec. 14-én írásban jelentettem, hogy XI. 20-án Boros Vilmát I. helyettesnek az Áldás u. 4–6–

8. csoportba Rosen Wl. báró helyett, és XII. 10-én Pete Istvánnét parancsnoknak Eszter u. 9/a-ba és 9/b-be megbízta. Jelenttem a par.-értekezlet megtartását és a katonák helytelen elsötétítése ellen felmerült számos panaszt.⁴⁸

XII. 25-én befejeződött Budapest bekerítése, és 27-től kezdve aknák estek a háztömbre. Innen

kezdve nem volt villany, rádió, hírlap, posta, gáz (kb. I. 1-től), víz csak időnkint (reggel és este). A tömb lakói jan. elejétől kezdve mindenütt a pincékbe költöztek le.

1945 A legerősebb aknatámadás I. 5-én volt. Számos ház padlása szétrombolódott, az Áldás u. 8-ban szobatóz támadt, de sikerült gyorsan eloltani. Az aknák nyugat felől jöttek; észak felől több gránát találta egyes házak északi falát, de általában a falat alig ütötték át. Legrosszabb az Áldás u. 6. sz. földszintes ház állapota, melyet 3 találat is ért. Az Áldás u. északi oldalán a helyzet még rosszabb. Az Eszter u. 6., Bimbó u. 45. sz. ház leégett. (Radocsay)

I. 8. Barna ezredes úr kat. szolg. miatt a Bimbó u. 41–43. házcsoport parancsnokságával Németh Józsefet (41. sz. házban) bíztam meg.

I. 10. A Barsi utca 4., 10., 11., 12. és Ady Endre u. 24-ből álló házcsoportnak parancsnokául dr. Nánássy Bélát jelöltem ki, mert a többi par. nem működhet már.

I. 15. Kaptam a II. hadszíntéri vezető nyílt parancsát, melyben a tömböt Hofmann pékhez (Margit krt. 63.) osztják be, a kenyéradagot 7 ½ dekára szállítják le. A pékmesterrel közöltem írásban, hogy mely házak tartoznak a tömbhöz, a parancsnokokat körlevélben értesíttem. A nyílt parancs 13-án kelt!⁴⁹

I. 17. A háztömb két nagy légbombát kapott, s az utóbbi napokban több százra becsülhető aknatakalat majdnem minden házat erősen megrongált. A lakosság mindenütt csak

jelentkezések, valamint a házcsoport-parancsnokok személyében bekövetkezett változások tárgyában megtalálható az iratok között.

48 A ház-, illetve házcsoport-parancsnokok és helyetteseik személyében bekövetkezett változásokat, a december 11-én megtartott házparancsnoki értekezletet, valamint az elsötétítés problémáit tárgyaló jelentés megtalálható az iratok között. Az elsötétítés ügyében mint légő-háztömbparancsnok jelenti, hogy míg „a polgári lakosság az elsötétítést nagy gonddal végrehajtja, addig a legtöbb házban elhelyezve lévő katonai személyek az ezirányú intézkedéseket nem veszik figyelembe. Sokkal az előírt időpontot túl egyszerre 4–5 világító ablakot is láttam, s [a] csöngetésemre kijövő lakók mindig azt jelentik, hogy német katonák, de magyaroknál is vannak ilyen esetek, s az sem változtatott ezen, hogy az egyik házas parancsnokom a katonai felettes hatóságához fordult. Az utcáinkon végigrobogó autók reflektoraikkal 1–20 méterig bevilágítják az utat, éspedig zavarórepülés alatt, sőt, bombarobbanás és elhárító ágyútűz alatt is.”

49 Az 1945. január 13-án kelt, a Nyilaskeresztes Párt II. kerületi szervezetétől a II. kerületi hadszíntéri vezető aláírásával érkezett nyílt parancs, amely a háztömbparancsnokot a tömb Hofmann pékhez (II. Margit krt. 63.) történt beosztásáról értesíti, megtalálható az iratok között. Emellett ugyanebben az ügyben megőrződött Müller László 1945. január 15-án kelt 3. sz. körlevele házparancsnokaihoz.

a pincében lakik.

I. 20. 4. sz. körlevelemben a pk.-okat felhívtam az élelmezés céljából összeíráshoz szükséges

adatok benyújtására.⁵⁰ Erre a parancsot⁵¹

I. 21-én a parancsnoktól beérkezett jelentésekből megállapítottam, hogy a háztömbnek
533

lakója van, ebből 75 van 10 éven alóli és 16 terhes, ill. szoptatós anya. Ezt az előljárásnak külön jelentésben elküldtem (Fő u. 3. óvóhely).⁵²

I. 21. Jelentettem, hogy Hofmann (Margit körút 63.) pékműhelyét bomba érte, és kértem a háztömb új beosztását.⁵³ A kapott rendelkezés Szabó pékhez osztott be, de az nem fogadta el a parancsot.

I. 22-én és 23-án délelőtt, majd 24-én reggel igen heves aknatüzet kapott a tömb, melyben kelet felől néhány gránát is volt. Déltől besötétedésig aztán folytonos repülő-támadások voltak, főleg gépfegyver, éjjel pedig bombák. A tömb legtöbb házában beszállásolt katonák laknak, kevés német, akik rabolnak, és több magyar.

I. 26. 5. sz. körlevelemben⁵⁴: 1.) 5-től reggel ½ 7-ig zárva tartandók a kapuk, de viszont illetékeseket be kell eresztetni. 2.) Összeírandók házankint a 18–52 éves férfiak. – Az élelmiszerelosztási összeírás alapján a gyerekek kapnak talán cukrot és egyebet. Kenyerért Szabó pékhez osztották be a tömböt, de az nem hajlandó a rendelkezést figyelembe venni.

I. 25-én az iskolában benzinyulladás miatt tűz ütött ki. A sebesülteket az Áldás u. 4. sz. ház mosókonyhájában helyezték el, a menekültek áttódultak a 4. és 6. sz. házakba, ahol az éjjelt a háziakkal együtt széken ülve töltötték el. Az egész akciót teljes fejtelenség és tudatlanság jellemezte.

I. 30-án a déli órákban az oroszok megszállták a háztömb egész területét, s a legtöbb házba beszállásolták katonáikat. A megszállók jóakarattal viselkedtek, rablás nem volt, de naivságból sok kárt okoztak.

Febr. 1. és 14. között a rablások mindennaposak voltak, s minden házat többé-kevésbé kifosztottak. 2–5 tagú katonacsoportok jártak végig, később zsákkal felszerelve, s bár szigorúan tilos volt nekik rabolni, egyes helyekről minden elmozdítható tárgyat elvittek. Legrosszabbak voltak a velük járó magyar civilek.

II. 14-én megszerveztem az egymást lármával támogató házcsoportokat, s a házkapukat bezárva, éjjel eltorlaszolva tartottuk. Ezóta a rablások csökkentek.

II. 20. Az előljárátság szóbeli utasítására körlevélben hívtam fel a tömb lakóit a járdák és utcák megtisztítására, ami a legszebb rendben meg is történt. Dögöket és falragaszokat eltávolítottuk.⁵⁵

50 Az előljárátság felé teendő, a rendőrség által parancsba adott adatszolgáltatásra felhívó körlevél megtalálható az iratok között.

51 A mondat befejezetlen.

52 A II. Fő u. 3. a II. kerületi előljárátság címe, a napló által érintett időszakban végig változatlanul. Lásd: *Budapesti útmutató és címtár 1947*, 13.

53 A jelentés megtalálható az iratok között. Müller László a bejegyzésben is említett Szabó nevű, Zivatar utcai pékmestert javasolta, mint a háztömb területéhez legközelebb eső pékműhelyt.

54 A körlevél nem található az iratok között.

55 A körlevél megtalálható az iratok között.

III. 7-én az előlj.-ság utasított, h. 8-án déli 1 órára állítsam elő a tömb 16–50 év közti férfilakosságát. E rendelkezést az idő rövidege miatt nem lehetett végrehajtani, és ezt írásban jelentettem az előlj.-ságnak (Olasz fasor 7-9., IV. épület I. em. 33.).⁵⁶ Együttal a katasztrófális élelemellátást is jelentettem, és kértem a háztömbnek 2 altömbre való szétosztását. Az írást reggel Haranginé vitte el, és az előljároságon átvették.⁵⁷

Megüresedett parancsnoki helyekre megbíztam: Áldás u. 12–14-re [sic!] Kritza Tivadar tisztviselő; Eszter u. 9/a–9/b Pete Istvánné; Eszter u. 2–4–6. Guldenné helyett Takács Andrásné; Bimbó u. 41–43. Barna Elek helyett Németh József.

III. 8. de. kaptam az előljáró 419/945. sz. értesítését, mellyel a házparancsnoki és tömbparancsnoki intézményt megszünteti.

Erről levélben értesítettem a parancsnokaimat, hogy az egyes házak válasszák meg a házmegbízottakat, azok pedig a tömbmegbízottat.⁵⁸

A levelek kézbesítése III. 8-án du. és III. 9-én délelőtt megtörtént, amivel az én tömbparancsnoki működésem véget ért.

Háztömbmegbízott naplója/iktatókönyve.⁵⁹

[1945]⁶⁰

III. 11-én dr. Járossyval együtt utasítást kértünk Sándor Dénes tanácsjegyző (Olasz fasor 7-9.

I. em. 40.) úrtól, hogy hogyan csináljuk meg a választ[ást]. Utasítása: ívet kell körözni, s az eredményt vele közölni. Ezt du. végrehajtottuk, s a 42 lehetséges szavazatból 34 reám esett.⁶¹

III. 12. A jelentésemet beadtam Sándor tan[ács]jegyző úrnak.⁶²

56 Az előljárosági utasítás megtalálható az iratok között. Az iratból kiderül, hogy a II. Olasz fasor (ma Szilágyi Erzsébet fasor) 7-9. sz. IV. épület I. 33. alatt az Előljárosági Munkásosztag Központi Hivatala székel.

57 A háztömb élelmelési viszonyainak ellehetetlenüléséről szóló 1945. március 8-i jelentése megtalálható az iratok között. Lásd az 1. sz. mellékletet.

58 Az előljáró értesítése a ház- és háztömbparancsnoki intézmény megszüntetéséről, és a házmegbízott-választásról, valamint Müller László saját parancsnokainak ez ügyben írt levele megtalálható az iratok között. A házmegbízotti intézményről az 1945. szeptember 21-én kiadott 146.763/1945.–IX. sz. polgármesteri rendelet intézkedett (lásd: *Fővárosi Közlöny*, LVI. évf. 64. sz., 1945. október 13., 669–671.). Magyarzatokkal ellátott kiadása megtalálható az iratok között, lásd: *A házmegbízotti intézményről szóló szabályrendelet szövege és magyarázata*. Dr. Beér János tiszti főügyész előszavával. „Budapest” Irodalmi, Művészeti és Tudományos Intézet kiadása, é. n. A polgármesteri szabályrendelet 14.§ (1) bekezdése, mely szerint „ennek a rendeletnek életbeléptetésével a házmegbízotti intézményre vonatkozó összes eddigi szabályok hatályukat veszítik, és a gyakorlat által kialakult intézményeket ennek a rendeletnek megfelelően kell újjáalakítani”, mutatja, hogy az intézmény hosszabb időn keresztül jogi szabályozás nélkül, a kialakult gyakorlat szerint működött.

59 A „Háztömbmegbízott naplója” címhez Müller László utóbb hozzátette: iktatókönyve.

60 Müller László utólagos évszámbejegyzése.

61 A 22/18. sz. háztömb 1945. március 11-én megtartott tömbmegbízott-választásának szavazójegyzéke megtalálható az iratok között.

62 A jelentés megtalálható az iratok között.

III. 12. Rendelet, hogy vízvétel céljából a kertkaput 7–9 és du. 4–6 nyitva kell tartani.⁶³ III. 9.

III. 12. (Körlevéllel elrendelve:) A házban lakó férfiakat bejelenteni előlj. (IV. udvarépület, I.

33.). A jelentést dr. Bánrévy 13-án beadta: 1.) Privitzky János, 27 éves, Beszkárt; 2.) Dr. Boros Á. 45, Földm. Min. munkavezető, kísérletügyi ig.; 3.) Boros László, 17 éves, keresk. középisk. tan., MABI-alk.

Be kell jelenteni 15-ig a megüresedett lakásokat a megbízottaknak.⁶⁴

Az elhagyott lakások jegyzékét 3 példányban kell a házmegbízottaknak elkészíteni, és nekem láttamozni. III. 11. dr. Zoltay.

A megism. választás miatt csak 18-án adtam át az utolsót a megbízottaknak.

III. 14. Előlj. utasított, hogy borítékban leadott szavazatokkal ismételjük meg a tömbmegbízott választását. Szétküldtem a 6. alatti felhívást és borítékokat.⁶⁵

III. 15. Beérkezett 43 ház szavazata. 3 tagú bizottság du. 5-kor nálam összeszámolta. I üres,

17 Németh, 25 Müller. Jegyzőkönyv.⁶⁶ A megválasztott tömbmegbízott Müller László.

III. 19. Munkások kataszteri ívét kitölteni.

Rádiók beadása. Robbanóanyagok bejelentése.

Felhívást köröztem III. 20-án.

III. 20. Tisztiorvosi értekezlet Fő u. 3. alatt. (Tömborvos, járőr, tetük.)

III. 22. Oroszok szállása, házkutatás ügye. Az utcák tisztántartása. Magyar katonai parancsnokság.⁶⁷

III. 26. Körlevelet küldtem: 1. orosz szállás és kutatás

2. járdák tisztogatása

3. magyar kat. parancsnokság

4. élelmiszerjegyek átvétele

5. tömborvos címe

6. haszonállatok tartása ügyében.

Előljáró küld 96 behívót munkára III. 25 dátummal; megkaptam 26-án este ¾ 5-kor. Szétozottam 27-e folyamán. 29-én vissza akartam adni, de nem vették át.

Előljáró rendelete az üres lakások bejelentésére és a 14 évesnél fiatalabb gyerekek statisztikájára.

A gyermekek statisztikáját elküldtem IV. 6-án a Mészáros u. 7-9. II. 79. alá.

IV. 2. Beadványom a büntető behívások kézbesítésének lehetetlenségéről.⁶⁸

Visszaküldöm IV. 5-én a 47 db-os névsort.

Bejelentendők a megüresedő lakások.

Iskolakötelesek száma.

63 A Müller László értesítése ez ügyben a tömb házmegbízottai részére megtalálható az iratok között.

64 Az értesítés megtalálható az iratok között.

65 A 6-os sorszámot utólag ez a bejegyzés kapta, így nyilván az ehhez kapcsolt iratokra utal.

66 A jegyzőkönyv megtalálható az iratok között.

67 A jelzett tárgyakban a II. kerületi előljáró 1945. március 22-én kelt értesítése megtalálható az iratok között.

Lásd a 3. sz. mellékletet.

68 A beadvány megtalálható az iratok között. Lásd a 4. sz. mellékletet. Ugyanebben az ügyben továbbá lásd az 5. sz. mellékletet is.

IV. 6. Az iskolakötelesek számát írásban bejelentettem az előlj.-nak (Iktató.)

(folyt. 2 oldallal odább)

A tömb 16–60 éves férfi lakóinak névsora. III. 20.

Áldás u. 4.	Privitzky János	Beszkárt kocsizez.	27	
	Dr. Boros Ádám	Vetőmagv. Int. ig.	45	
	Boros László	tanuló, I. ker. előlj.	17	
6.	vit. Doktay Gyula	építészm., Áll. Nyomda	50	
	Dr. Doktay János	műsz. főtan., alig.	48	
	Fülöp János	IV. év. gm. hallgató	23	
7.	Nagy Sándor	bírósági altiszt	54	
	Molnár 7. Péter	rendőr		
12.	Félegyházi Sándor	postaaltiszt	37	igazolva
14.	Gombos Sándor	hivatalsegéd	43	t.orv.
Eszter u.				
5.	–			
7/a	–			
7/b	Szilágyi Imre	Láng Gyár főmérnök	46	
	Ahsbahs Tyrus	főisk. hallg.	25	
	Ahsbahs Egon	főisk. hallg.	19	
9/a	Dr. Csizik Béla	államtitkár	52	Debr.
9/b	Baldócy István	erdőfőtanácsos	54	
	Baldócy Miklós	VII. gimn.	20	–
	Király Antal	ruhagyáros	36	–
	Krajcsi András	állványozó	53	–
	Szatmári Lajos	lakatos	46	–
11.	Just Gyula	optikus	47	
13.	Mitró Mihály	férfiszabó	40	
	Jakab József	Elektr. Művek.	43	
	Náczi Sándor	gyári munkás	33	–
	Bozsony Bertalan	tanító, rt. pénztáros	60	t.orv.
19.	Csomó Ferenc	rendőr	34	
	Nagy László	bankellenőr	48	t.orv.
	Várkövi Kálmán	Iparügyi Min. altiszt	25	ig./most vidéken
2.	Krausz József	kertész	19	–
	Takács András	autóvezető	42	–
4.	Dr. Fülöp Miklós	ügyvéd	53	t.orv.
	Horváth Géza	szabó	34	[...] ⁶⁹ biz.
	Tromposch János	postaalt.	30	

	Dr. Grosschmid Sánd.	51 osztálytan., Pestvid. Törvényszék	
6/a	(Ady E. u.) Domán Endre	tanár, VK Min.	38
	Dr. Ujváry Béla szfőv. tanár		
6/b	Kovácsnay Tibor	Pátria Nyomda vezérig.	41
	Halász György	kereskedő	44 oroszoknak dolgozik
	Nagy Mihály	autóvezető, Pátria Nyomda	26
	Wagner Ödön	Hermész igazg.	43 Pesten van.
8/a	Francsics Béla	gépmunkás, Állam[i] Nyomdában	dolg. 37
8/b	Tirser László	gyár vez. mérnök	56
	Fövényes Gyula	Állam[i] Nyomdában	dolg. ⁷⁰ 47
	Dr. Benedek	orvos	57
Szemlőhegy u. 2.	Bánrévy János	műsz. tanácsos	47
	Dr. Bánrévy György	szf. levéltáros	41
4/a	Urbán Pál	gyári munkás	39
4/b	Keil Antal	ács	49
	Keveházi Lajos	asztalos	33
	Gedeon József	vályász	36
6.	Pusztai György	Beszkárt autób.	43
8.	Barotányi Ferenc	tanár	30
	Ficze Gábor	Köztisztaság mv.	40
	Lengyel Lajos	tisztv.	41
	Képes Géza	tanár	36 –
10.	Ruttkay Ernő	közs. főjegyző	37
	Hofmeister Mihály	szakács	58 –
	Lovász János	szövőmester	31 – most orosz közmunkán távol
Barsi u. 4.	–		
6.	– (lakatlan)		
8.	Kovács Lajos	gazd. főfelügyelő	51
	Szényi Pál	penzügym. altiszt	52
	ifj. Bognár József	nyomdász	26 t. orv.
	Bognár József	üzleti kiszolgáló	45
	Eiben Árpád	g.mérnök	40
10.	nincs		
Ady Endre u. 24.	Cseresznyés Lajos	mérnök	55 t. orv.
	Putics Adolf	Ganzgyár műszerész	40
26.	Dr. Nánássy Béla	Máv főtanácsos	56
	Görög Artur		55 cseh-szlov. államp.
	Thallmayer Mih.	Beszkárt	41
28.	Nagy Zoltán	min. tan., Metr. Int.	54
	Veress Pál	Hangya tisztv.	49 t. orv.

70 A foglalkozás helyén ismétlőjel áll, amely a Francsics Béla neve mellett olvasható munkahely-megnevezésre vonatkozik. Az 1945. évi budapesti népösszeírás felvételi ívében Fövényes Gyula műszaki tisztviselőként, művezetőként van feltüntetve. BFL, IV.1419.n. II. Eszter u. 8/b.

	30.	Gyarmati Lajos	kantinos	57	rokkant
		ifj. Gyarmati Lajos	egy. hallg.	22	meghalt III/22
		Szigeti János	bankaltiszt	33	–
		Andráskó András	tímársegéd	37	mentőknél szolgál
		Vermes Gyula	borbély	57	t.orv.
		Szabó Menyhért	fodrász	25	mentőknél szolgál
		Bertha Dénes	főisk. tanár	36	t.orv.
Pajzs u. 1., 3., 5.		Lányi Tibor	El. Művek tisztv.	38	
		Pádár Kálmán	cipész	57	–
		Strauch Ervin	egyet. hallg.	18	–
		Strauch Jenő	banktisztv.	57	
Eszter u. 12/b beosztva		Csider János	ács, rajzoló	31	szükségmunkára
		Vályi Lajos	Gázgyár	53	
		Schlosser Ferenc	Gázgyár	40	
Bimbó u. 37..39.		Dr. Járossy Jenő	ügyvéd	58	
		Moravcsik Ferenc	kereskedősegéd	22	–
		Diviák István	lakatos		
		Vaczula József	műszerész	16 alatt	
	41.	Németh József	lakatosmester	50	t.orv.
		Wohmuth Sándor	szerelő		t.orv.
		Krust Hermann	gyári cégvezető	49	– holland államp.
		id. Rónay Ede	Nemz. Bank	57	
		ifj. Rónay Ede	joghallg.	22	– üzleti gyulladás
		Németh Ferenc	Máv távírász	44	
		Radó Jenő	gépészmérnök	42	–
	43.	Gaál István	OMTK előmunkás	43	
		Erdélyi Sándor	kertész	23	–
		Fridrick Sándor	péktanonc	20	t.orv.
	47.	Nedermann Ferenc	autószerelő	35	
	49.	–			

Munkára igénybevehetők:

	Baldóczy Miklós	20	Eszter u. 9/b	
	Király Antal	36	Eszter u. 9/b	
?	Krajcsi András	53	Eszter u. 9/b	(házmegbízott)
	Szatmári Lajos	46	Eszter u. 9/b	
	Náczi Sándor	33	Eszter u. 13.	
	Kraus József	19	Eszter u. 2.	
	Takács András	42	Eszter u. 2.	
	Képes Géza	36	Szemlőh. 8.	
	Hofmeister Mih.	58	Szemlőh. 10. (beteg)	
10.	Lovász János	31	Szemlőh. 10. (távol van, oroszoknak dolgozik?)	
	Szigeti János	33	Ady E. 30.	
	Pádár Kálmán	57	Pajzs u. 1-5.	

	Strauch Ervin	18	Pajzs u. 1-5.	
	Moravcsik Fer.	22	Bimbó u. 37.	
	Krust Hermann	49	Bimbó u. 41.	(holland állampolgár)
	Erdélyi Sándor	23	Bimbó u. 43.	
	ifj. Rónay Ede	22	Bimbó u. 41.	(most beteg)
	Radó Jenő	42	Bimbó u. 41.	
	Bognár József	45	Barsi u. 8.	
20.	Eiben Árpád	40	Barsi u. 8.	

Összesen 95 férfi van 16–60 közt
ebből igénybevehető 15 (tartalék még 5)⁷¹

III. 22. Falragaszon rendelet jelent meg a lakosság összeírásáról a márc. 25. (reggel 01 perc) állapot szerint.⁷²

Másik az áprilisi élelmezési jegyek átvételéről.

III. 23. Gyarmati Lajos bejelentette, hogy fia, ifj. Gyarmati Lajos meghalt. (22 éves, egyetemi

hallg., lakott: Ady Endre u. 30.)

Tömörvos dr. Miskolczy László (II. Áldás u. 17.), egészségügyi járőr lov. Ahsbahs Sándorné, Domanovszky Sándorné, Nagy Zoltán és Nagy László.

III. 26-án este ¾ 5-kor kaptam a munkásbehívókat 96 személy számára. Este elkészíttem

a

jegyzéket, 27-én de. és kora délután kézbesíttem a házmegbízottaknak.

III. 30. Igazolványt adtam Molnár László és neje + Halász György és neje számára, hogy a leégett Bimbó u. 45. sz. lakásuk helyett megfelelőt utaljanak ki.

Bencsics Lajosnénak igazoltam, hogy a Bimbó u. 51. szétrombolt házban a pincelakást igényelheti.

IV. 6. kaptam [sic!]. Temetkezni közterületen, kertben nem szabad. Exhumálás

megkezdődött, jelentkezni: tisztiorv., Hunyadi János út 13. I. em.⁷³ Temetés iránt: Verpeléti út⁷⁴ 3. Temetkezési Intézet⁷⁵ fiókja.

Oroszoknak véradók kedvezményei.

Élelmezési jegyek azonnal átveendők. Kimutatás. Elköltözőknek igazolványt adni.

IV. 7. kelt rendelet a sírok megszüntetésére. (Nálam 10 helyen van 15 sír.)⁷⁶

Rendelet a lovak és kocsik bejelentésére. (A tömbben ilyen nincs.)

71 Az összesítés grafitceruzával írva.

72 Lásd a 986/1945.-I. sz. polgármesteri rendeletet. *Fővárosi Közlöny*, LVI. évf. 6. sz., 1945. március 20., 63–64.

73 Az 1945. évi budapesti népösszeírás felvételi íve szerint ebben az időben a II. Hunyadi János út 13. sz. alatt hatósági – azaz a II. kerületi eljáróság hatáskörébe tartozó – fertőzőkórház és ambulatórium működött. (BFL, IV.1419. n. II. Hunyadi János út 13.)

74 Ma Karinthy Frigyes út.

75 Értsd: Budapest Székesfővárosi Községi Temetkezési Intézet.

76 A sorszám révén e bejegyzéshez kapcsoltn található az iratok között az Eszter u. 2. sz. ház kertjében lévő sírhelyek Müller László által készített helyszínrajza, dátum nélkül.

- IV. 9-én tömbmegbízotti értekezleten voltam a Kisgazdapártban (Széll Kálmán-tér 16.).⁷⁷
- IV. 10. Szemere Andorné őrizetbe átvette Vadnay L. bútorait. Eszter u. 8/a.
- IV. 10. Reggel 8-kor rövid kihallgatás a rendőrségen (Bimbó u. 7. I. 6.)⁷⁸, tárgy: zsidó halottak, nyilas házparancsnokok bejelentése.
- IV. 11. Újabb rövid kihallgatás a nyilas házmegbízottak ügyében.
- IV. 11. Délben kihallgattak dr. Csízik Béla igazoltatási ügyében.
- IV. 11. Igazolványt adtam Csöreg Lajosnénak arról, hogy II. Bimbó u. 45. alatti szatócsüzletét IV. 4-én megnyitotta.
- IV. 11. Hirdetmény Csízik igazolásáról. A gyűlés előtt szóval ismertettem.
- IV. 11. A gyűlés előtt ismertetett tennivalók jegyzéke.
- IV. 11. Háztömbmegbízott választása 11-én du. ½ 6-kor az iskolában. Vezette dr. Csaplár, jelen voltak 24-en. Rám szavaztak 15-en, Némethre 9-en. Jegyzőkönyv nincs nálam erről. Csaplár dr. fogja beterjeszteni az előljárásnak.
- IV. 12. Igazolvány Tirser László magatartásáról.
- IV. 14. Iskolakötelesek száma. (Jelentés IV. 15.) Lovak, szamarak. Lőszerek gyűjtése. Jelentés IV. 17.
Elhagyott nyilaslakások értékei. Orosz munkáscsapat.
Üvegtörmelék gyűjtése.
- IV. 15. Körlevélben hoztam tudomására a házmegbízottaknak a 24–26. tartalmát.⁷⁹
Betegszállító kézikocsi van a Mentők Tölgyfa u. 10. fiókjában.
- IV. 17. A lőszerek összegyűjtésére szakképzett tűzszereszt kértem. 5107/1945.–IV. 17.
Házbizalmiak közül lemondott: Bartháné (Ady Endre u. 30.)
Nedermanné (Bimbó u. 47.), helyette özv. Szöllősy Oszkárné választották.
Tassy Mária (Eszter u. 7/b), helyette lov. Ahsbahs Sándornét választották.
Tassy Mária (Eszter u. 5. és 7/a), helyette Szöllősy Ödönt választották.
Nagy Zoltán (Ady Endre u. 28.) özv. Náday Béláné.
Nagy Sándor (Áldás u. 8.) dr. Róna István
Putics Adolf (Ady Endre u. 24.), mert a házat átkapcsoltuk Töke Gyula tömbjéhez.
új: Bimbó u. 51. özv. Szöllősy Oszkárné.
Bartháné (Ady Endre u. 30.) Janitsáry Lászlóné.
- IV. 18. Kertészekről palántát lehet kapni. (Közöltem a házmegb.-akkal. Körlev. IV. 19.)
Benzines hordókat be kell szállítani. Művelésre telket lehet igényelni.
ad 24⁸⁰ Szóbeli utasítás a lőszerek összegyűjtésére. Bimbó u. 45. és Eszter u. 7/c alatt tároltatom. Körlevél IV. 19-én. (Jelentés IV. 20-án, 5315/1945.–IV. 20. szám alatt ikt.)

77 Ma Moszkva tér. A bejegyzéshez sorszáma révén egy. a háztömb lakóinak számáról 1945. április 9-i állapot szerint felvett kimutatás kapcsolódik az iratok között.

78 A II. kerületi rendőrkapitányság címe. Lásd: *Budapesti távbeszélő névsor 1943; Budapesti útmutató és címtár 1947*, 79.

79 Az utólag piros ceruzával feltüntetett sorszáмок közül a 24., 25. és 26. számok az április 14-i bejegyzések mellett találhatóak.

80 Az eredeti, töltőtollal írt szöveg részeként szereplő utalás az utólag piros ceruzás 24-es sorszámmal ellátott április 14-i bejegyzésre vonatkozatható.

Falragasz a személyazonossági igazolványokról.

Haszonállatok bejelentése. Gyógyszertár. (Nemleges jelentés IV. 21.)

IV. 21. A házmegbízottaknak gyűlésen átadtam az íveket: közmunka-ügyben, személyazonossági igazolványokról, májusi élelemjegyekről.

IV. 22. Alakuló gyűlés: Többszempbízottak Testülete címen. (Nem lett belőle semmi.)

Rendelet az iparostanoncok iskoláztatásáról, a Dunántúlról érkezők fertőtlenítéséről, a közm.váltóságok befizetéséről (közvényben közöltem IV. 24-én).

Rendelet az ebek bejelentéséről.

Rendelet a kötelező tífuszoltásról.⁸¹

Rendelet ronggyűjtésről.

Rendelet papirgyűjtésről.

Rendelet az ipartelep bejelentéséről. (Nemleges jelentés IV. 27-én.)

A közmunka-rendelet végrehajtásáról.

IV. 24. Vashordók beadásáról.

Újabbban visszatértek a tömb területére:

Áldás u. 6. Kardos János (házfelügyelő) IV. 12

Szemlőhegy u. 2. Pallagi Mária (házt. alk.)

Bimbó u. 41. Veréb János (rendőr) IV. 15.

Ady Endre u. 26. dr. Görög Imre IV. 16.

Görög Imréné

Áldás u. 6. Vikár János IV.

Vikár Jánosné IV.

Szemlőhegy u. 10. Kolozsi Péter

Bimbó u. 51. özv. Bencsics Józsefné.

Lichtmannegger Nándorné.

IV. 28. Az 1–3 éves gyermekek névsora. Mellette teljes névsor is.

IV. 28. Orosz igazolványok beszédése. (Beadtam Zoltaynak IV. 30.)

Közmunkaanyag sürgetése. (Beadtam IV. 30. délben.)

IV. 29. Dr. Miskolczy Lászlónak és Asbóth Oszkárnak igazolványt adtam magatartásukról.

V. 2. Dr. Jász Pálné igazolványát aláírtam (arról, hogy Pajzs u. 1. I. [em.] lakása bombatalálat

miatt hasznavehetetlen). (Strauch írta alá.)

V. 3. Májusi élelmijegyeket kifizettem: 288 felnőtt + 54 gyerek

16 B-tejjegy. Összesen 171 + 8 pengő.

V. 5. Ebeket bejelentettem. 8 házban 9 eb. Összesen 5 tyúk 3 helyen.

⁸¹ Az iratok között megtalálható az 1945. április 30-i dátummal ellátott névsor a háztömb tífuszoltásra kötelezett lakóiról.

- V. 4. Befizettem a májusi közmunkaváltságot, 4928 pengőt.
Beadtam a személyazonossági igazolványok díját: $1830 + 960 = 2790$ P. (Lásd 29., 37. alatt is.)⁸²
- V. 4. Dr. Csizik Bélának igazolás, hogy a háza bombasérült; kér cserepet.
Gyerekek névsora. (L. 34. alatt is.)⁸³
- V. 5. Polgármester VI. 1-re halasztotta a közmunkák új rendjének életbelépését. (Körlevélben értesítettem a tömböt V. 6-án.)
Értesítés a rongyok átvételéről (Dr. Kelecsényi Béla, Maros u. 12.) (V. 17. Megsürgettem. Új rendelkezések lesznek!?)
- V. 7. Kereskedelmi és ipari vállalatok bejelentése. (V. 8-án jelentettem.)
Üresen álló ép villákról jelentés. (V. 8-án beadtam.)
- V. 12. A férfiak (903–927-ig), fiúk (928–931) és nők (910–927) összeírása. (V. 17-én beadtam Olasz fasor 8. I. 17. alatt. Elismervény.)
- V. 12. Elhagyott lakások leltárai benyújtandók.
- V. 12. Fegyver- és eb-ívek sürgetése. (Lőszer-jelentés V. 17-én: Fő u. 3. mérnöki oszt.)
A házmegbízott a segítséget nem tagadhatja meg irodai és kézbesítési munkákban!
- V. 13. Körlevél: személyazonossági igazolv. átadása, katonai összeírás.
- V. 11. Közellátási kormánybiztos: 0–14 éves gyermekek összeírása.
(V. 17-én beadtam Fő u. 3. földsz. szociális osztályban.)⁸⁴
- V. 15. Tömb- és házmegbízottak névsorát kéri a Munkaerők Mozg. Hiv.
? Nyilas lakások bútorai az orosz katonai parancsnokságnak.⁸⁵
(V.17. jelentettem, hogy itt nincs nyilas lakás. Fő u. 3. Elölj.)
„Mindent a hadseregért” táblák kifüggesztése. (Nem tettem semmit.)
- V. 8, V. 17. 18–42 éves nők összeírása. (Körlevél V. 17.) Beadva V. 22.
- V. 17. Betörések elleni kötelező védekezés és lárma. (Körlevél.)
Nánássy Béla dr. visszakéri a befizetett 60 P-t, mert a ker. min. rendelete értelmében dolgozni fog. (Áadtam Olasz fasor 8. I.)
- V. 17. du. Körlevél 1.) a nők összeírásáról (mintával) és 2.) a betörők elleni védekezésről. (Az összeírási íveket V. 22-én beadtam.)
- V. 21-én a Bimbó u. 45. alatti I. em. lakásban felbontották a fal safe-et, és azt teljesen üresnek találták. Jegyzőkönyv. Másik tanú Kovásznay.
- V. 21. Beadtam a nemleges jelentést a papírgyűjtésről.
Fekete Vilmos és családja visszatért Barsi u. 6. alatti addig üres házába. Házmegbízott: Fekete Vilmos.
Eszter u. 6/b megbízottja (Nagy Mihály) elköltözött, helyette Dr. Ujvári Bélát választották meg. Áldás u. 6. alól elköltözött Fülöp János házmegbízott, helyette⁸⁶

82 Töltőtollal írt 29. sorszám alatt lásd az április 22-i, a közmunkarendelethez vonatkozó bejegyzést, utólag piros ceruzával írt 37. sorszám alatt pedig az április 28-i bejegyzést.

83 Lásd az utólag, piros ceruzával sorszámozott április 28-i bejegyzést.

84 Az 1945. május 16-án kelt kimutatás a háztömbben lakó 0–14 éves korú gyermekekről az iratok között megtalálható.

85 Az orosz katonai parancsnokság bútorigényeinek az ún. nyilas lakások berendezési tárgyaiból történő fedezésének ügyében a II. kerületi elöljáróság felhívása megtalálható az iratok között.

86 A mondat befejezetlen.

Falragasz a júniusi élelmiszerjegyek kiosztásáról.

V. 24. Szabó Jánosnének igazoltam, h. Áldás u. 8. alatt szolgált, szüleihez ment haza, s bútorait tudtomon kívül leltározták elhagyottnak.

V. 26. Aláírtam (láttam) Scholtz Géza mérnök igazolványát, hogy nem volt nyilas (Eszter u. 12/b).

Az újjáépítési kormánybiztos a tömb számára Demény Lajos építőmestert és Karf István kőművesmestert jelölte ki.

Statisztika a kereskedésekről. (Beadtam V. 28-án.)

Az iparügyi miniszter a tömb területén lévő üzemek bejelentését rendeli el. (Neg. jelentés V. 28-án.)

V. 25. A Ház- és Tömbmegbízottak Képviselőte: Olasz fasor 8. I. 15.

V. 26. Beadtam a jún. élelmiszerjegyekhez a kimutatásokat.⁸⁷

V. 30. A zöld íveket ki kell tölteni azoknak, akik elmaradtak.

A közmunkát vállalóknak pontosan 6 órakor kell megjelenni.

Németh József (Bimbó út 41.) jelentette, hogy Török Piroska nov. 1-ig nem kaphat élelmiszerjegyet.

Nádayné (Ady Endre u. 28.) jelentette, hogy Szalai Erzsébet Szombathelyre utazott, s 2–3 hét múlva tér vissza, pedig állandó közmunkára jelentkezett.

VI. 5. Júniusi élelmezési jegyek elszámolása. Nyugtatvány 375 P-ről.

VI. 2. Előjáróság sürgeti a házfelügyelők bejelentését. (VI. 15. körlevelemben közöltem.)

VI. 5. Befizettem a júniusi közmunkaváltság pótlását: 768 pengőt. (A többi iratok külön aktacsomóban.)

VI. 4. Előlj. megküldte a 11 munkásbehívót az 5-naposoknak. VI. 5. folyamán kézbesíttem.

VI. 5. Eszter u. 12/b-ből a megbízott Csider elköltözik. Új megbízott Barla Szabó Mária.

VI. 6. Iskolaköteles korban lévő gyermekek névsora.

VI. 5. A közmunkát akármikor meg lehet váltani.

VI. 9. Nyugatra menekültek háztulajdona bejelentendő. (Érk. hétfőn délben.) VI. 18. beadtam.

Polg.mester rendelete a rádiók visszaadása ügyében (224.592/1945.–XI. sz.).

VI. 12. Fasiszták által elhurcoltakat segítő bizottság. Gyűjtés. VI. 16. kiosztottam. VI. 18. beadtam.

VI. 14. Katonai iratok jelentendők. (Nincs.)

VI. 15. Detektív járt nálam Demel Henriette ügyében.

VI. 18. Bejelentettem az előlj.-nak a nyugatra menekült Oberschallné házát, megjegyezve, hogy közben itthon volt. Lásd 63. alatt.⁸⁸

VI. 18. Falragasz jelent meg a VII–IX. élelmijegyek szétosztásáról.

VI. 16. A rózsaszín behívós 6-napos munkások orv. vizsgálatáról.

VI. 18. Háziszemét elásása. (VI. 23-án körlevélben.)

VI. 15.⁸⁹ Vas- és fémhulladék gyűjtése.

VI. 18. „Fasiszták által elhurcoltakat segítő bizottság” gyűjtéséről elszámolás és nyugták.

87 A kimutatás – 1945. júniusi élelemösszeírás címmel – megtalálható az iratok között.

88 Lásd az utólag piros ceruzával sorszámozott június 9-i bejegyzést.

89 A szövegben V. 15-ként szerepel, értelemszerűen javítottam.

- VI. 20. Építkezési munkások összeírandók. (VI. 22.: Keil, Csider, Németh, Francsics)
Járművekről jelentés teendő. (VI. 22-én nemleges jelentést adtam.)
- VI. 15. (érk. 20.) A fűszerek kötelesek az akcióárakat tartani.
- VI. 22. Újabb falragasz az élelmiszer-adagok felemeléséről.
- VI. 23. Gyűlésre kirendelés.
A plébános kérése a névjegyzék ügyében.
- VI. 23. Körlevél: I. élelmiszerjegyek átvételéről, II. a szemét elásásáról, III. vallás
összeállításáról.
- VI. 25. Közmunkamegváltás befizetése (jún.-ra pótlólag). Nyugta 64 P-ről. VII. 14. nyugta
32 P-ről.
- VI. 25. OTI számára az üzemekről kifüggesztendő a kimutatás.
Gyűlés a Szabadság téren.
- VI. 27. (Kézb. VI. 28.) A tífuszoltás eredményét jelenteni kell.
Körlevél: I. a tífuszoltást nem igazoltakról, II. akik nem kapnak élelmijegyet. (Utalás
a falragaszra.)
- VI. 28. Jelenteni kell: óvóhelyek anyagát és felszerelését, autóröncsokat, löszereket.
Háztulajdonos tetőjavítási kölcsönt kaphat és
háztulajdonos a vízdíj felét átháríthatja a lakókra.⁹⁰
- VI. 29. Júliusi élelmijegyek.
- VII. 2. Üzemek bejelentendők. Közmunkarendelet. (Negatív jel. VII. 3-án)
- VI. 30. VII. 2. délig jelentendők a 3 szobás és nagyobb lakások. (Érk. VII. 2. du. 3-kor)
- VII. 3. Körlevél (3 szobás lakások bej., tetőjav. kölcsön, vízdíj.)
- VII. 3. Csákányok, lapátok igénybevétele.
Rádiók (ki nem szolgáltatottak).
- VII. 4. Meghívó az 5-i gyűlésre közmunkaügyekben.
- VII. 6. Thuránszkyknak átadtam a házmegbízottak névsorát.
- VII. 5. Gyűlés vasárnap de., tetőcserép kapható kiutalásra, WC-csészék.
- VII. 6. Közmunkára kötelezettek száma jelentendő. (42 ház, 175 személy)
- VII. 9. Üvegcserepgyűjtés. (VII. 11. körlevél)
- VII. 11. A futárszolgálat szervezése.
Tél beálltáig helyreállítható lakások jelentése. (VII. 11. körlev.)
- VII. 11. Körlevél (helyreállítható lakások, tetőcserép kapható a 7,50, dohányjegyek,
üvegcserep gyűjtése, légyirtás)
Polgármester rend. a legyek irtásáról.
- VII. 14. Közmunkaváltság befizetése 945 júliusra 10 496 P.
- VII. 16. Házszámablák ma este 10-ig kifüggesztendők! Érk. délben 11-kor.
Közmunkaváltság minden irata 18-ig beadandó. (Én 13-án beadtam.)
- VII. 18. Dohányjegyek kifizetése és elszámolása.
- VII. 19. Minden üzemről kimutatást kell kifüggeszteni a házakban.
- VII. 19. Moldvay előlj. h. meghívására rövid beszélgetésre voltam nála.
- VII. 23. Textilhulladékok gyűjtése. Megint!
Lakógyűlés VII. 25-én.

⁹⁰ A II. kerületi előljáró 1945. június 28-án kelt értesítése a jelzett polgármesteri rendeletekről megtalálható az iratok között.

- Augusztusi élelmijegyek. Névsor. (A júliusit lásd 57. alatt.)⁹¹
- VII. 27. WC-k helyreállítása. tetőcserép.
- VII. 27. Szemét elszállítása (Pálffy térre)⁹².
- VII. 27. Orosz katonák lakása jelentendő. (VII. 31-én bejelentettem.)
- VII. 27. Szoc. gondozónőket kell minden háznak választania.
- VII. 27. Élelmiszer-kereskedők gyűlése. (Közöltem a két érdekelttel.)
- VII. 27. Törmelék közterületre rakása.
- VII. 27. Visszatért deportáltak névsora készítendő.
- VII. 28. Kárbejelentési űrlapok töltendők ki minden házról.
- VII. 28. Rongygyűjtés ügye.
- VII. 28. Fürdők ellopott tárgyai.
- VII. 31. Előlj. sürgeti a jelentéseket: oroszokról, bútorokról, löszerekről.
- VII. 29-től. Körlevélben: gondozónők választása, kárjelentő lapok, szemétiügy, WC helyreállítása.
- VII. 31. Az aug. élelmijegyek. Nyugta-névsort lásd 100. alatt.⁹³
- VIII. 1. A statisztikai hivatal kéri az ostrom alatt elhaltak névsorát.⁹⁴
- VIII. 1. A kommunista párt kéri a házmegbízottak névsorát. (Elküldtem.)
Barsi u. 4. alatt van Rütgers Guido Fatelítő és Faburkoló Rt. városi irodája (volt IX. Soroksári út 59.).
- VIII. 4. Felkutatandó és jelentés teendő a rotációs papírról.
- VIII. 8. Meghívás VIII. 10. és 11-i gyűlésekre. Személtelhordás ügye.
- VIII. 8. Befizettem az aug. közmunkaváltságot (11 371 P).
(A hozzátartozó ívek külön csomóban az ablak m. állványon.)
- VIII. 9. 5 személyt 6-ára behívnak, különben internálják őket! Értesítettem írásban. Szalai Erzs[ébet] már nem lakik a tömb területén.
- VIII. 9. Papír és papírlemez ügye. (Nálunk nincs.)
- VIII. 9. VIII. 2.⁹⁵ Tífuszoltások 10-én befejeződnek (Intézkedés elkészt.)
Rádiók szétosztásáról jelentést. (Mi nem osztottunk semmit.)
Házmegbízott mentessége. (Ránk nem vonatkozik.)
- VIII. 9. VIII. 8. Fasiszta könyvek gyűjtése 9-én kezdődik.⁹⁶
- VIII. 9. VIII. 1. Kézikocsik bejelentése. (Jelentést beadtam VIII. 13.)
Közm.váltság befiz. ellenőrzése.
- VIII. 19. VIII. 18. A fasiszták által elhurcoltakat segítő bizottság valami elszámolást követel.
- Válasz: VI. 18-án elszámoltam, egyebet nem tudok.

91 Lásd a június 5-i bejegyzést.

92 Ma Bem József tér.

93 Lásd a július 23-i bejegyzést.

94 A II. kerületi közmunkahivatal 1945. július 31-én kelt értesítése, miszerint a székesfővárosi statisztikai hivatal kéri az exhumálásra váró halottak adatait, megtalálható az iratok között. Vele együtt a háztömb területén 1944. december 1. és 1945. április 1. között elhalt civilek és katonák névsora, elhalálozásuk körülményeinek, valamint a sírhelyek fellelhetőségének leírásával. Lásd a 6. sz. mellékletet.

95 A dátumozás az itt következő bejegyzéseknél megkettőződik.

96 A II. kerületi rendőrkapitány 1945. augusztus 8-i felhívása a fasiszta sajtótermékek és könyvek összeszedése ügyében megtalálható az iratok között.

Magyar Nők Dem. Szöv. nevében özv. Ujágh Árpádné (Bimbó u. 17.) intézkedett, hogy minden hétfőn 4-kor előadáson legyen valaki. Nagyajtai u. 1. vagy 3.

VIII. 22. Beadtam a szept. ételmiszer-kimutatásokat. (VIII. 27-én átvettem a jegyeket.)

Az adóíveket revideálták nálam. VIII. 26-án másodszor.

Polgárm. a 18 évnél idősebb lakosság névsorát kéri. VIII. 27-én beadtam.

23-án tömbmegbízotti megbeszélés lesz.

Közmunkaváltságokat pótlólag átvettem:

júniusra: Csöppüs Ilona 52 P (Eszter u.)	
júliusra: Szebeni Ferenc 134 P (Szemplőh.)	
augusztusra: Nagy Rozália (Eszter u. 19.)	12 P
Boros Rezsőné (Áldás u. 4.)	24 P
Szebeni Ferenc (Szemplőh. u. 6.)	134 P
Molnár Klára (Bimbó 41.)	4 P
Schweiter Teréz (Bimbó 41.)	8 P
Radó Jenő (Bimbó 41.)	13 P
összeadási hiba (Bimbó 41.)	120 P
Csató Éva (Pajzs u. 5.)	38 P

[összesen:]

353 P

VIII. 25. Házankint szám szerint kimutatandók az 1925 előtt születettek. VIII. 27-én beadtam.

VIII. 26. Nagy Rozáliát állandó munkára igénybevették.

VIII. 27. Közmunkaváltság júliusi pótbefizetés. 134 P.

VIII. 28. Közmunkaváltság aug. pótbefizetés. 353 P.

VIII. 28. Az adóívek árával elszámoltam és befizettem.

VIII. 30. Választási kartoték elkészítése.

Ablaküvegpótló anyag.

Közterületet eng. nélkül nem lehet elfoglalni építkezéskor.

Helyreállítható lakások.

IX. 1. Szept. 2-i gyűlésre meghívó. (Ott voltam.)

IX. 2. Hasznos háziállatok bejelentése.

Elvett javak bejelentése.

„Kárbejelentési ...” lapokról. (Tárgyaltan.)

IX. 1. Választók névjegyzéke a kartotéklapok alapján.

Szeptemberi ételmijegyek elszámolása.

IX. 4. Júniusi közm.ívek. Szórakoztató műsorok a tömbnek. (Tárgyaltan.)

IX. 12. Autóroncsok bejelentendők.

IX. 14. Hadifoglyok megsegítése. (Gyűjtés.) 32 ívet vettem át 26 381–26 412-ig.

Üvegtörmelék. Állandó munkások, munkaidőzáróanyagok.

Légó-gyógyszerek lefoglalása.

Utcai világítás.

IX. 19. Közmunkaváltság-pótbefizetés jún.-ra (Csöppüs Ilona).

IX. 19. Közmunkaváltság pótbefizetés aug.-ra (Drexlerné 30, Nyírszegi).

IX. 19. Közmunkaváltság befizetése 945 szept.-re.

- XI. 7. Minden 200 lakóra jusson egy szoc. gondozónő [és] egy egészségügyi házmegbízott. Ellátatlan lakók összeírása.
- XI. 8. Körlevél a kenyérakció ügyében
- XI. 11. Körlevél a lakók könyve bemutatásáról. Árvák összeírása.
- XI. 12. Kenyérakció-névsor és nyugtatvány 16 700 P-ről.
- XI. 14. Az árvákról szóló jelentést beadtam. (Dali Antal Lajos 6 éves, Parádi Imre 14 éves, Percze Gizella 5 éves.)
- XI. 14. Befizettem a közmunkaváltság szeptemberi részletét (150 P. Eiben). (Lásd 142. és 154.)¹⁰¹
 Befizettem a közmunkaváltság novemberi részletét: 65 400 + 7950 P.
 Közm. befizetéssel ne várjunk a késedelmeskedőkre.
 [...] ¹⁰²: háborús károk és hadigondozottak összeírása.
- XI. 24. Előljáró sürgeti az A-betűs kárbejelentő lapokat. Beadtam XI. 27.
- XI. 24. A házmegbízottak közül kik vannak már igazolva.
 A házmegbízottak [közül] ki hány házat és személyt tart nyilván.
 Egészségügyi megbízottak névsorát kéri. Beadtam XI. 27.
 Jelentés a tömb házmegbízottairól. Beadtam XI. 27.
 Jelentés a tömb egészségügyi gondozónőiről. Beadtam XI. 27.
- XII. 5. Az eltartóját elvesztettek összeíró íveit beadtam. 9 db. (Parádi, Percze, Pete, Bondor, dr. Csáki, Lovász, dr. Schönthal, dr. Bíró, Rajasics)
 A közmunkaváltságra túl kevés jövedelmet bevallókról az összeíró íveket beadtam.
- XII. 6. A Tömbmegbízott Testület nem oszlik fel.
Közmunkaváltság beszédésének új módja.
- XII. 7. Karácsonyi gyűjtés. Az ívet üresen visszaadtam Fodornak 46 I. 11.
- XII. 13. Befizettem a dec. közmunkaváltságot: 256 000 pengőt.
 Közmunkások felvétele, fuvarozás. 16-ára gyűlésre meghívás.
 Dec. 19-én gyűlés.
 Fodor előljáró¹⁰³ nyugtája a 10935 és 37 (Bánrévy és Németh) karácsonyi gyűjtéséről 35 200 P.
- XII. 21. Befizettem a dec. közmunkaváltságra 34 200 [P] = 8700 (bélyeges pénz)
- XII. 21. Befizettem a nov. közmunkaváltságra 1 800 [P] = 1050
- XII. 21. Befizettem az okt. közmunkaváltságra 150 [P] = 150
 [összesen] 36 150 [P] = 9900
- XII. 30. Levelet írtam Bárányos Károly dr. közlélmzési miniszternek a kenyérkiosztás bajairól.
1946. I. 6. Körlevélben figyelmeztetés a közm.váltság beszédéséről.

[1946]¹⁰⁴

- I. 11. a.) Befizettem a 945. dec. pót-közm.váltságot. 20 400 P.

101 Lásd a szeptember 19-i és az október 5-i bejegyzéseket.

102 Olvashatatlan szó.

103 Fodor Gyula II. kerületi előljáró. Lásd: Gáspár F. (szerk.), 1973, 539.

104 Müller László utólagos évszámbejegyzése.

- b.) Befizettem a 946. jan. pót-közm.váltságot. 334 200 P.
- I. 12. Meghívó a 13-i tömbmegbízotti gyűlésre.
Befizettem a 946. jan. pót-közmunkaváltságot (Áldás u. 12.), 2400 P-t.
A beérkezett tüzelőfából 40 kg-ot a gyermekes családok kapnak. (lásd 152., 155.)¹⁰⁵
- I. 16. érk. 17. Autók összeírása.
12-én túl közmunkaváltságot nem szabad elfogadni. Elkésett.
- I. 12. érk. 17. Tömegsírok és a halottak száma jelentendő.
- I. 18. Házmegbízottak Testülete.
- I. 19. Közcélokra és katonák által lefoglalt lakásrészek bejelentendők.
(I. 22-én átvettem az ívet, 24-én beadtam: Szemlőhegy u. 4/a.)
A 22/25. háztömb gyűlésén voltam a Házrn. Testületének megbízottja. A 8 csoportmegbízott közül megjelent 7, egyhangúan megválasztották Olt Vilmos ev. lelkészt, Árvácska u. 10-12.
A Mentők gyűjtésére befolyt¹⁰⁶
Zsitkovitsné szerződése.
Jelentés teendő a helyreállítható lakásokról. Válasz II. 5-én beadva.
- II. 8. Befizettem 702 000 P-t 946. febr. közmunka címén a 46. postán, 8-án 12 órakor.
Iratokat
II. 12-én adtam át.
II. 12. A károk összeírásának beadása. Költségelszámolás.
II. 12. Átvettem a házcsoporthoz petróleumjegyeit (à 300 P).
II. 12. Előljáró küld 15 gyűjtőívet a gyermekmentő akciónak.
II. 5. [sic!] Özv. Ujánh Árpádné (Bimbó u. 17.) kéri a tömb gyerekeinek 12 évig, anyák és aggok névsorát. (Átadtam.)
II. 19. Beadtam a Közm. Hív.-nak¹⁰⁷ az Összeírólapokat (összesen 108 férfiről és 105 nőről.)
Pótlólag még 6 lapot II. 25-én.
II. 20. Beadtam az elhagyott „Gyermekek”-gyűjtés íveit a Fő u. 3-ba. 836 950 [P].
III. 8. Befizettem a postán 19 630 000 pengőt márciusi közmunkaváltság gyanánt. 28-as posta.
III. 8. 9 óra.
Vashordók a tömb területén csak Barsi u. 8. alatt vannak (Csak 1 sérült darab.)
III. 9. A közmunkaváltság-elszámolást beadtam a Fő u. 3-ba.
III. 9. Malacok tartása tilos a tömb területén.
III. 16. Befizettem Kovásznay 8 részét, 960 000 P-t, 24-es posta.
III. 21. Befizettem 10 125 000 pengőt a márciusi közmunkaváltság II. részlete gyanánt, a 23. postán.
III. 26. A tömb költségeire 650 000 P-t kaptam.
Házcsoporthoz megbízottak névsora 946. IV. 1-től.
III. 27. Körlevél az 1.) közmunkaváltság beszédese, 2.) az igazolások, 3.) a Nemz.

105 Lásd az 1945. szeptember 27-i és október 5-i bejegyzéseket.

106 A mondat beféjezetlen.

107 Értsd: Közmunkaügyi Hivatal.

Bizotts.¹⁰⁸

III. 31-i gyűléséről, 4.) a vásárolt papírról.

IV. 8. A Nemz. Bizotts.¹⁰⁹ szlj.-ára befizettem 4 010 000 P-t. Íveket Molnár O.-nak beadtam.

IV. 8. Befizettem az áprilisi közmunkaváltságot 101 445 000 P-t [a] 28. sz. postán, de. 11-kor.

Bemutattam az íveket IV. 12-én.

IV. 10. Házmegbízottak igazolása. (6 igazolva, 8 nem.)

Ház- és Tömbmegbízottak Testületének élelmezési akciója.¹¹⁰

IV. 10. A tömb költségeire kaptam 3½ milliót, vettem rajta egy db el. lámpát, ami azonban 4,8

millióba került.

IV. 14-én a tömb gyermekei számára bábszínház-előadást rendeztünk.

IV. 18. Jelentés a tömb lakóinak számáról.

IV. 19. Beszolgáltattam a fasiszta könyveket a 83. rendőrszobába.

IV. 24. Jelentettem, hogy romház alatt fekvő hulla a tömbben nincs.

IV. 25. Értesítés a házmegbízottaknak: elhurcoltak ügye, háborús árvák, pénteki gyűlés, májusi közmunkaváltság beszéde.

Meghívás az egészségügyi megbízottak gyűlésére IV. 26-án.

IV. 29. Jelenttem a tömb háborús árváit (Döry Mária, Parádi Imre).

Beadtam az elhurcolt nem katonák kérvényét a Kisg.párt számára. (Lovász János)

V. 7. Befizettem a májusi közm.váltságot a 23. postán, de. 11-kor. 1 374 481 000 P.

V. 7. Vikár J. bejelentette, hogy lakójának felesége szállást ad éjjelente egy orosz tisztnek és szolgálójának, férje pedig vidéken van hetekre is bejelentés nélkül. A bejelentést a házmester ismételtén kérte, s Vikár személyesen is, de az nem történik meg. Éppígy napokra idegen nő jön a lakásba.

V. 10. A közmunkaváltság-iveket beadtam Garádinak.

V. 17. Körlevél a H. Test.-től: igazolás, gáztársbérlet, üzlethelyiségek összeírása.

V. 17. A közm.váltság készpénzben fizetendő be a pénztárnál (nem postán).

V. 21. Beadtam a jelentést a tömb határai[ról] és házairól.

Beadtam a jelentést a bábszínház-előadásról.

Beadtam a neg. jelentést az üres üzlethelyiségekről.

V. 23. Májusra még egyszer kell közm.váltságot fizetni.

V. 23. Az internáltak és rendőri felügyelet alatt állók ellenőrzése.

V. 27. Befizettem a májusi II. részlet közmunkaváltságot. 15 530 5 millió = 142 ¾ egység mellett 1 070 625 ap.¹¹¹ (à 14 500)

VI. 3. Tüzelőanyagok bejelentése a jegyhivatalban.

VI. 6. Kötelező tifuszoltások. A névsort VI. 8-án beadtam a tisztiorv.-nak (dr. Rottenbiller).

VI. 7. Az oltások rendje.

VI. 8. Befizettem a júniusi közmunkaváltságot: 691 200 milpengőt.

108 Értsd: [Budapesti] Nemzeti Bizottság.

109 Értsd: [Budapesti] Nemzeti Bizottság.

110 Az „élelmezési akciója” bejegyzés felett olvasható még a „jegyzéke” szó is, de nem egyértelmű, hogy ehhez illetve az előző sorhoz kapcsolódva.

111 Adópengő.

- VI. 8. Jelentés a tisztiorvosnak az Eszter u. 7/c telken levő nyitott árnyékszékéről.
- VI. 17. Tömbgyűlés 21-én, élelmiszer-igazolás bejelentendő.
- VI. 19. A Németországba menekültek összeírása. 1944. okt. 15. után.
- VI. 20. A júl.-szept. élelmijegyeket átvettem és kiosztottam.
- VII. 8. Befizettem a júliusi közmunkát: 5 970 000 adópengőt. Nyugta a közm. iratok között.
A tisztiorvos kéri azok névsorát, akik nem oltatták be magukat.
- VII. 29. A forint védelmére gyűlés 27-én, este ½ 7.
- VIII. 9. Befizettem 453 ft közmunkaváltságot aug.-ra. Nyugta a fogalmazvány szelvényén van.
- VIII. 21. A tömb lakóinak száma házanként.
- VIII. 26. Jelentés az 1924-ben született sorozáskötelesekről.¹¹² (Zotter I., Baldóczy M.)
- VIII. 26. 50 ft az aug. 31-i ünnepélyen a hadifoglyok megvendégelésére. Nyugta.
- VIII. 27. Rendkívüli tömbgyűlésre meghívás VIII. 27-én, du. ½ 6-kor.
- VIII. 29. Jelentés az 1925-ben született férfiakról. (Ahsbahs, Hortobágyi)
Körlevél a parasztnapok, 31-i műsoros este és arcképes ig. ügyében.
- IX. 9. Befizettem a szeptemberi közmunkát: 443,50 Ft. (Nyugta a fogalmazványon.)
- IX. 11. Beadtam a jelentést a 3–18 éves gyermekek számáról.
Rendelet közmunkások új jövedelem-bevallásáról.
- IX. 14. A Statisztikai Hiv. kéri egy munkáscsalád kiadásainak jegyzését. (Ajánlottam Lovász Andrásékat.)
Német birtokban lévő ingatlanok. (Bimbó u. 41., Floderer, de osztrák.)
- IX. 15. Választmányi gyűlés. (Thuránszky ügye, 12:6 szavazattal döntés.)
- IX. 27. Beadtam a sérült házak adatairól kiállított kimutatásokat és összesítéseket.
- X. 7. Beadtam a sérült házak pótösszesítését a Bimbó u. 51. és Szemlőh. 4/b-ről.
Jelentés az Eszter u. 5. alatt lévő tűzérési lövedékről.
- X. 8. Befizettem a 946. októberi közmunkaváltságra 1040,50 forintot. (Nyugta a fogalmazványon a közm. iratok között.)
- X. 10. A tavalyi faakció likvidálása. (Értesítettem az érdekelteket.)
- X. 10. Meghívó a közgyűlést előkészítő választmányi gyűlésre X. 11.
- X. 15. Meghívó a közgyűlésre: kandidáció.
- X. 18. Az új választmány és tisztikar névsora.
- X. 25. Beadtam a közm. összeíró íveket 278 kitöltött és 42 üres. (Fizettem az átvett 350 ívért 35–4,20 = 30,80 Ft-ot.) Ráfizettem 3 Ft-ot.
- X. 31. A Tömbiroda körlevele. 946. okt. 28.
- XI. 2. Rendkívüli választmányi gyűlés. (Thuránszky leváltása.)
- XI. 8. Jelentés Juhász Károly elleni panasz ügyében.
Az okt.-re kapott 37 Ft juttatásból 13 házmegbízottnak à 1,50 Ft és magamnak 17 ½ Ft költségmentérítést fizettem ki.
- XI. 8. Befizettem a nov. közmunkaváltságot: 989,75 Ft-ot.
- XI. 9. Beadtam a munkanélküliek összeírására a „Kérdőlap”-okat.
- XI. 15. Meghívó a 16-i ker. gyűlésre. A 10-i gyűlés határozatainak közzlése. A Képes Hét

112 Ettől a bejegyzéstől nyíl mutat az augusztus 29-i bejegyzéshez.

bejelentése.¹¹³

- XI. 15. A honvédhalottakról kimutatást kérnek. (Beadtam.)
 XI. 15. Oroszok által lakott, aztán másnak átadott lakásokról. (Beadtam.)
 XI. 25. A beszédési jegyzéken minden kötelest fel kell venni abc-rendben.
 A hó 1. szombatján együttes gyűlés, a 3-dikon csoportgyűlés.
 XI. 26. Választmányi gyűlés (fegyelmi ügyek: Juhász, Thuránszky, etc.).
 Képes Hét ügye.
 Karácsonyra minden házm. jutalékából 1 Ft-ot szavaztunk meg.
 XII. 9. Befizettem 1071,15 Ft dec. közmunkaváltságot.
 XII. 7. Rendes házm. gyűlés (Képes Hét ellen, közm.ügyek, színház támogatása).
 XII. 10. Meghívó a 12-i árvédő gyűlésre. (Körlevéllel közöltem.)
 Választmányi gyűlés a Képes Hét ügyében dec. 10-én.
 Ott voltam az árellenőrző értekezleten. (Jenei és Kemény Pál jó beszédei.)
 Budai Színház felhívása. (L. 68. alatt.)¹¹⁴
 XII. 22. Vidékről érkezőknek csak orv. ellenőrző igazolással szabad aláírni a bejelentőlapját.
 Vöröskereszt számára jelentendő az idegen állampolgárságú, a tömbben eltemetettek sírja. (Szemlőhegy u. 4/a. H. J. Heer német.)
 Képes Hét-előfizetés gyűjtése. (Senki sem kívánja. Jelentés 47. I. 8.)
 Színház-elővételi utalványok. (Eladtam 22 db-ot, nyugták 68/a.)
 Átrium Filmszínház utalványok eladását kéri. (Nem adtam el.)
 XII. 27. 1926-ban születettek összeírása. (Szappanyos S., Strauch Ervin)
 Vöröskereszt-naptárak. (Senki sem vett, jelentés 947. I. 8.)
 Lap ügye.
 XII. vége. Az előljáró értesít a fakiutalásról. (Aláírva, elintézve I. 7.)

1947

- I. 8. Befizettem a januári közm. váltságot: 1059,75 Ft.
 I. 8. Átvettem a tömbirodától 37 Ft juttatást. Ebből minden házm. kap 1,50 Ft-ot és 17,50 jut
 a
 tömbmegb.-nak. (Lásd 4. alatt.)¹¹⁵
 Közmunka-igazolványokról.
 Üvegigénylésről.
 Fasiszta iratok beszolgáltatása (I. 20-ig).¹¹⁶
 I. 20. Jelentéseim: a juttatás elosztásáról (I. I. 8-i bejegyzés),
 a fasiszta iratokról (beadva),

113 A bejelentés a *Képes Hét* első számának 1946. november 15-i megjelenésére vonatkozhat.

114 Lásd a következő, 1946. december 22-i bejegyzéseket.

115 Lásd a következő, 1947. január 20-i bejegyzéseket.

116 A fasiszta iratok és könyvek beszolgáltatásával kapcsolatban megtalálható az iratok között az Áldás u. 3., 4., 6. és 8. sz. alatti házak lakóinak aláírási íve büntetőjogi felelősségük tudatában tett nyilatkozatukkal, miszerint fasiszta, szovjet- és demokrácia-ellenes sajtótermékek lakásukban nincsenek (1947. január 15.).

a nagyobb magánkönyvtárakról (beadva)¹¹⁷,
üvegigénylésről (beadtam).

I. 30. V. sz. körlevél.

A 15 ill. 20 dekás kenyéradagokról falragasz.

II. 6. Az üvegkiutalás megérkezett.

III. S.A.S.-gyűjtés. (Beadtam III. 11-én 419,5[0] Ft-ról elszámolást.)¹¹⁸

III. 8. Befizettem 1148,30 Ft közmunkaváltságot. 1148. Ft. (Fizetett 162, mentes 70, üzem fiz.

32, nem fizetett 5 = 269)

A közm.köteles korban lévők száma 947. I. 1.-én 275 volt.

A II. kerületi tömbmegbízottak névsora.¹¹⁹

Névsora, akiknek közmv. az üzem fizeti.

A 15 dekás fejadagra jogosultak.

III. 17. Beadtam a tömbben lakó oroszosok névsorát.

ad 4.¹²⁰ A 100 kötetnél nagyobb könyvtárak jegyzéke.

Jelentés adandó: lőszerekről

sírokról

házak[ról] és lakásokról.

IV. 9. Befizettem a közm.váltságot ápr.-ra: 1061 [Ft]

az igazolványokért 60 f[illér]-eket: 135,60 [Ft]

[összesen:] 1196,60 Ft.

Választmányi gyűlés.

Jelentés az Eszter u. 7/c alatti lőszerekről

Jelentés a tömb házai[nak], lakásai[nak] és lakóinak számáról. Beadtam IV. 9.

IV. 9. Jelentés a tömb területén eltemetett halottokról. Beadtam IV. 9.

Jelentés az Eszter u. 2. lőszerről. Beadtam IV. 9.

IV. 11. A választmány kiküldött az ellenőrző bizottságba.¹²¹

IV. 15. IX. sz. körlevél. Gyűlés IV. 19-én.

Pátzaival együtt ellenőriztük a pénztárkönyvet.¹²²

V. 6. Körlevélben hívtam fel a figyelmet a tüzelő-ellenőrzőlapok átvételére.

V. 6. Ker. állatorvos V. 9-én 3-tól 5-ig oltja a kutyákat, Barsi u. 3. sz.

V. 7. A Testületi Hírek I. száma. Köröztetem a tömbben.

A házmegbízottak jegyzékét beadtam V. 8.

Körkérdések a Központi Vezetőség¹²³ számára. Beadtam V. 8.

117 A tömb területén található magánkönyvtárakról szóló jelentés megtalálható az iratok között.

118 A S.A.S.-gyűjtés („Siess, Adj, Segíts”) ügyében a II. kerületi Házmegbízottak Testületének elnöksége által küldött körlevél, valamint Müller Lászlónak a gyűjtésről készített 1947. március 10-i elszámolása megtalálható az iratok között.

119 A névsor megtalálható az iratok között.

120 Visszaul az 1947. január 20-i bejegyzéshez.

121 A II. Kerületi Házmegbízottak Testületének elnöksége által Müller Lászlónak küldött értesítés arról, hogy az ellenőrző bizottságba rendes tagnak behívták, megtalálható az iratok között.

122 Müller Lászlónak a II. Kerületi Házmegbízottak Testületén belüli pénztárvizsgálói megbízatásához lásd a 9. sz. mellékletet.

123 Értsd: a Ház- és Tömbmegbízottak Testületének Központi Vezetősége.

- V. 8. Befizettem a közmunkaváltságot májusra: 1197,96 Ft.
 V. 8. Nemzeti Bizottság értesítése a faakciójáról.
 V. 17. Nyugta az 5 Ft-ról, amit a tömbirodának adtam kézbesítésre.
 V. 27. Házmegbízott-választás a Bimbó u. 41-ben (Gál Béla).
 V. 30. S.A.S.-gyűjtésről. (Írásban jelentettem, hogy amíg elszámolást nem látunk, addig gyűjteni nem lehet, és az íveket sem veszem át.)
 V. 31. XI. sz. körlevél a S.A.S.-gyűjtésről és a közm.váltság alapjának új bejelentéséről.
 VI. 9. Befizettem a júniusi közm.váltságot: 1774,84 Ft.
 VI. 13. Házmegbízottnak választottuk Ujvári Béla helyett Jurenák Gabriellát (Ady Endre u. 27. és Eszter u. 6/b).¹²⁴
 VI. 20. Választmányi gyűlésen indítványt tettem a diákok nyári közmunkája ügyében. Elfogadták, de semmi nem változott.¹²⁵
 X. 8. Beadtam az OTI-hoz tartozók jegyzékét.
 Beadtam a tömbben tartott kutyák összeírását.
 X. Igazolványt szereztem: *Nagy Ferenc, *Krizsán Pál, Matuz Ilona, Kozák Anna és Gál Béláné számára. *fizetett 60 f[-t].
 X. 10. Kiosztottam a patkányirtás plakátjait és igazolójegyeit
 Kiosztottam a kárhelyzetfelvevő lapokat. Db-ja 1 Ft.
 IX. OTI és kutyaösszeírás ügyében tartandó IX. 27-i gyűlés.
 A X. 20. választm. gyűlés meghívója.
 A patkányívek és kárhelyzetívek beadásáról. (Ady E. 28, Barsi 10, Eszter 4, Pajzs 5 nem adott be.)
 X. 25. Beadtam a patkányirtás igazolólapjait.
 X. 27. Beadtam a kárhelyzetíveket és összesítést! És befizettem 39 ív árát = 39 Ft. XI. 8-án még 5 ívét. (Viszont nem kaptam meg: Bimbó u. 41., Áldás [u.] 12., Eszter [u.] 4. = 3 Ft-ot.)
 XI. 8. Befizettem a nov. közm.váltságot: 1624 Ft-ot.
 A házak tulajdonosainak névjegyzéke.
 Egészségügyi megbízottak.
 XII. Karácsonyi segítőakció gyűjtése. Beadtam 9-én.¹²⁶
 XII. 17. Tárgyalás a Közm.hiv.¹²⁷ vezetőjével, Csepyvel.
 XII. 16-án. Választmányi gyűlés. (Titkári beszámoló.)
 Petróleumjegyek kiadásával takarékosan kell bánni!
 Közalk. nem fizetnek közmunkaváltságot.

1948

124 Az Ady Endre u. 27. és Eszter u. 6/b házcsoport 1947. június 13-án tartott lakógyűlésének jegyzőkönyve a házmegbízott-választásról megtalálható az iratok között.

125 A diákok nyári közmunkára való igénybevétele ellen 1947. június 20-án választmányi tagként benyújtott indítványa megtalálható az iratok között. Egyúttal megtalálható a kerületi előljárónak 1947. július 14-én írt jelentése „a közmunka-nyilvántartó hivatal téves intézkedéséről”, amely az egyetemi hallgatókat és közmunka-köteles korban lévő középiskolai diákokat visszamenőlegesen közmunkaváltság fizetésére kötelezi, amennyiben pedig ennek nem tesznek eleget, nyári közmunkára veszi őket igénybe.

126 Grafitceruzával hozzáírva: 379,10 Ft.

127 Értsd: Közmunkaügyi Hivatal.

A lakáshivatal vezetője Motesiczky Raul.

- I. 26. A Ház. Testület műsoros estje.
Újszülöttek textiljegyei.
- I. 24. Árvízkárosultak gyermekeinek elhelyezése.
I. 31-én bejelentettem Gál Andrásné[t] és Heller Lászlóné[t] Bimbó 45.
- I. 31. Boros Paula közmunkaügyét elintéztam. (A 47. VII. 17-i befizetések Boros Lászlónál is befutottak. Rendben van.)
- II. 9. Befizettem 2252,55 Ft közm.váltásgot.
- II. 9. Elöljáró keres lakást.
El kell számolni a költségtérítésről. Beadtam.
- III. 8. Átvettem az új igazolványokat, 641.464-től 641.705-ig, összesen 242 db-ot.
Befizettem 1988,30 Ft közm.váltásgot márc.-ra.
- III. 22. Befizettem 217 + 8 Ft-ot az igazolványokért és elszámoltam azokkal.¹²⁸
- III. 27. Átadtam a rendőrségnek (Nádor u. 16. II. 27. Balogh százados)¹²⁹ a lakások és lakók kimutatását.
- III. 31. A tömbirodába beadtam a tömbben lakó orvosok jegyzékét (dr. Róna István és [dr. Róna István]né, Winter László Bimbó u. 47.).
- III. 30. és 31. Kiosztottam az ápr.-jún. élelmiszerjegyeket.
Értesítés a házmegbízotti akadémiáról. (Minden szerdán ½ 7-től, 5 előadás, Molnár u. 11., katolikus kör.)
Néphivatal, II. Margit körút 58. I. em., hétfő-csüt. 6–8-ig.
Lánchíd-plakettekkel el kell számolni. IV. 10-én a 200 plakettből 153-at visszaadtam, és 47-et kifizettem Györffynek = 94 Ft.
- IV. 27. Berkes Györgyöt választottuk meg a Bimbó út 41. házmegb.-nak.
Az új közmunka-igazolványok kiadása.
Május elsejei kivonulás etc.
- IV. 26. Lakók névsora V. 9-ig.
- V. 10. Lakók száma 1948. V. elején 563.
Házmegbízotti akadémia. (Elkésve kaptam.)
- VI. 17. A Dolgozók Pártja megalakulása alkalmából zászlót kitűzni. (Körlevéllel intézkedtem.)
- VI. 5. Ház- és tömbmegb. gyűlésére meghívó.
Körlevelem a házmesteri szerződésekkel kapcsolatban.
A Vöröskereszt meghívója.
- VII. 1. Közgyűlési meghívó.
- VII. 1. Házmesterek igazolása. (Nálam nincs, neg. jelentés.)
Közgyűlés VII. 3-án. Választás: kimaradt Gyarmati, Györffy, Szuk, Kató, Müller,

128 Az 1948. március 22-én kelt két hivatalos nyugta, valamint az egyrészt a közmunka-kötelezettség újrászabályozása tárgyában kiadott kormányrendeletéről (2400/1948. Korm. sz. r. az újjáépítési közmunkaváltásig fizetésével kapcsolatos egyes kérdések szabályozásáról), másrészt a közmunka-igazolványok kiállításának módjáról szóló, a háztömbmegbízottak címzett értesítés megtalálható az iratok között.

129 A Budapesti Rendőr Főkapitányság 1945. áprilisa óta az V. Nádor u. 16. sz. alatt székel. BFL. IV.1419.n. V. Nádor u. 16.

- Sille, Császár, Füle. (A választmányban bent van: Dallos, Matulai, Hankovics, Büky, Selig.)
- VII. 23. Analfabéta nincs a tömbömben.
Margit hid VIII. 1. megnyitása. (Körlevélben ért.)
- VII. 24. Szabadságharcos Szövetség felhívása.
Eszter u. 7/b házfelügyelőjéről jelentés. (Beadtam VIII. 2.)
- VIII. 9. Gyűlés aug. 9-én (aug. 20., exhumálások).
- VIII. 9. Befizettem az aug. közmunkaváltságot (1824 Ft).
- VIII. 12. Jelentés az exhumálandókról.¹³⁰ (Lásd 945/16. sz. alatt.)¹³¹
- VIII. 13. Gyűlés az aug. 20-i ünneplés ügyében.
- IX. 7. A tömb lakóinak száma. (A házmegb. statisztikai lapjáról.)
- IX. 21. Gombocz Zoltánnét választottuk az Ady Endre u. 26-30. házmegbízottjává.
- IX. 17. Jelentettem az üzleteket. (Csőreg Lajos és Balog Bálint)
Házmegbízotti iskola. IX. 22-én jelentettem.
- X. 4-9. Házmegbízotti iskolát végeztem.
- X. 25. 4. sz. körlevél. (Gyűlések 1. és 3. pénteken 6-kor.) Házt. alk. jelentése.
- X. 25. Előjáró házzszám táblák
- X. 25. Közmunka alóli mentességek.
- X. 28. Háztartási alkalmazottak névjegyzéke. (Postán elküldve.)
Jelentés a szemétkihordás elleni panaszokról. (Postán elküldve.)
- X. 28. Porga László házfelügyelőről jelentést tettem (kedvező értelemben). (Postán elküldve.)
- XI. 10. Levélben Krizsán Pál házfelügyelőről jelentést tettem (kedvező értelemben). (Postán elküldve.)
- XI. 10. Levélben elküldtem a XI. 9-i tömbgyűlés jegyzőkönyvét.
- XI. 10. Levélben elküldtem a jelentést az exhumálandókról.
- XI. 10. Levélben elküldtem a jelentést a gyalogjárók rossz karban létéről.
- XI. 10. Levélben elküldtem a jelentést a rendőrszoba előtti szemétdombról.
A Bimbó út 39. ház megbízottja Drexler Teréz lett.
Tömbgyűlések napja nov. 23., dec. 7. és 21.
A kerületi gyűléseken résztvevő kartársak lesznek: nov. 19. Strauch, XII. 3. Gomboczné, XII. 17. Berkes, 948. I. 7. Baldóczy, I. 21. Ahsbahsné, II. Francsics. 6. sz. körlevél a nevelési ankétről.
- XI. 23. Tömbgyűlés. (Jelen v[oltak]: Strauch, Szöllősyné, Szöllősy, Francsicsné, Bánrévy, Gomboczné.)
- XII. 3. Központi gyűlés. Velem volt Gomboczné.
- XII. 7. Tömbgyűlés. (Jelen v[oltak]: Gomboczné, Berkes, Drexler T., Bánrévy és Ahsbahsné,
Szöllősy, Francsics, Baldóczyné.)
- XII. 8. Levélben elküldtem a házfelügyelőkről szóló véleményes jelentést.
A dec. 7-i tömbgyűlés jegyzőkönyve. Postán beküldve.

130 A jelentés megtalálható az iratok között.

131 Lásd az 1945. április 7-i bejegyzést.

- XII. 13. Áldás u. iskolában több tömb közös gyűlése.
 XII. 14. Jelentés és beadvány ezzel kapcsolatban.
 XII. 17. Központi gyűlés a Rákócziánium tornatermében. (Népszáml.)
 XII. 4. 8. sz. körlevél.
 XII. 14. 9. sz. körlevél.
 XII. 20. 10. sz. körlevél a népszámlálásról.
 XII. 26. Jegyzőkönyv a XII. 21-i tömbgyűlésről.
 XII. 26. Jelentés F.-nak A. elleni fenyegetéséről.¹³²
 XII. 30. 12. [sz.] körlevél a közmunkaváltság megszűnéséről.

1949

- I. 20. Kutyák összeírása.
 I. 14. 1. sz. körlevél. Kutyák összeírása.
 I. 15. 2. sz. körlevél. Lenin-ünnepélyek.
 I. 22. BCG-oltásokról 3. [sz.] körlevél.
 I. 22. Jegyzőkönyv a I. 25-i tömbgyűlésünkről.¹³³
 4. sz. körlevél: az árvák összeírása.
 II. 8. Tömbgyűlés jegyzőkönyve.
 II. 16. 5. és 6. sz. körlevél
 II. 22. Tömbgyűlés jegyzőkönyve.
 II. 16. BCG-oltások ideje II. 16. este 7 h 15.
 II. 23. BCG-oltások újabb terminusa.
 II. 24. 8. sz. körl. Elköltözöttek összeírása.
 II. 25. 9. sz. körl. Ház összes lakói[nak] összeírása.
 II. 26. Vasárnap este ¾ 8-kor beadtam a lakók összeírását.
 III. 2. MNDSz gyűlése 3-án. (Későn kaptam, nem tudtam értesíteni a tömbömet.)
 III. 10-én átadtam a tömbmegbízotti tisztséget Berkes Ilonának (Bimbó u. 41. II. em.).¹³⁴
 VII. 8-án átadtam a házmegbízotti tisztemet Gönci Sándornénak (Szemplőhegy u. 4/b).¹³⁵

MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet

Müller László légoltalmi háztömbparancsnok jelentése a II. kerületi elöljárónak az élelmiszer-ellátás nehézségeiről, 1945. március 8.

¹³² A jelentés megtalálható az iratok között. Lásd a 7. sz. mellékletet. A személyi adatok védelme érdekében a szereplőket kezdőbetűik takarják.

¹³³ A jegyzőkönyv a 22/18. sz. háztömb megbízottjainak 1949. január 25-i tömbértekezletéről megtalálható az iratok között. Lásd a 8. sz. mellékletet.

¹³⁴ Müller László 1949. február 12-én kelt leköszönő körlevele megtalálható az iratok között. Lásd a 9. sz. mellékletet.

¹³⁵ A Budapesti Házmegbízottak Központja II. Kerületi Testületének 1949. július 5-én kelt értesítése, miszerint Müller Lászlót visszahívja a házmegbízotti teendők továbbvitelétől, és helyette Gönci Sándornét küldi ki, megtalálható az iratok között.

945. III. 7. rendelet s az én jelentésem III. 8-án. [Kívül, kézzel írva.]

Tek. II. ker. Előljáráóság!

[I. Jelentés. A II. kerületi előljáró elrendeli, hogy 1945. március 8-án 13 órára az előljáráóságon állítsa elő a tömbjében lakó valamennyi 16–50 éves férfit. Jelentése a rendelet végrehajtására vonatkozóan.]

II. Jelentés.

Jelentem a tekintetes Előljáráóságának, hogy a háztömbömben az élelmezési viszonyok kétségbeejtően rosszak, s néhány napon belül katasztrofálisra fordulnak. A nyilasok kapkodó intézkedései miatt már az őszi beszerzések is nagyon gyéren történhettek, december 23. óta, vagyis 10 hete a háztömb lakói semmi élelmiszert sem tudtak beszerezni. Így elsősorban kenyeret mindössze 2-3 ízben lehetett kapni, alig van háztartás, ahol még valami burgonya volna. Ugyanez érvényes a lisztre is, amit a kenyérhiány némi pótlására használtak fel. Az a kis segítség, amit az oroszok kis élelmiszerosztása, valamint a lelőtt lovak elfogyasztása jelentett, elenyésző ahhoz a veszteséghez képest, amit a különböző megszálló és a hozzájuk csatlakozó polgári elemek rablásai okoztak. Most az a helyzet, hogy a lakók 10%-a már éheznek, de ha a tekintetes Előljáráóságának nem sikerülne 8–10 napon belül a lakosságnak kiadósabb élelmiszermennyiséget (főleg liszt, kenyér és burgonya) juttatni, úgy az éhezők száma el fogja érni a 40–50%-ot is.

[III. Előterjesztés a háztömb két részre osztására vonatkozóan.]

Budapest, 1945. március 8-án

[gépelt, aláírás nélkül]

2. sz. melléklet

A II. kerületi előljáráóság utasítása Müller László légmentes háztömbparancsnoknak a 16–40 éves nők közmunkára való előállítására tárgyában, 1945. március 12.

T.

22/VI. 18. Tömbparancsnok Úr.

Felkérem, hogy a háztömbjéhez tartozó 16–40 év közötti nőket f. é. március hó 13-ára, a II. ker. Előljáráóság I. udvari épület f. sz. 8. sz. alá beküldeni szíveskedjék.

Kivételt képeznek terhes anyák és hat éven aluli gyermek anyja.

Elmaradás esetén rendőri karhatalommal fogom elővezettetni.

Bpest, 1945 március 12.

[olvashatatlan

aláírás]

h. oszt.

vez.

[Kézzel írt levél Müller Lászlónak címezve, Áldás u. 4. sz. alá. Müller László kézzel írt

feljegyzése a levélen:]

Tömbparancsnoki minőségemet a polgármester 9-én azonnali hatállyal megszüntette. Nem intézkedhettem semmit. III. 12.

3. sz. melléklet

A II. kerületi előljáró felhívása a háztömbmegbízotthoz orosz katonák szállása és házkutatások rendje ügyében, 1945. március 22.

10/1945. [Kívül kézzel írt sorszám.]

Budapest székesfőváros II. kerületének előljárója.

Felhívom háztömbmegbízott urat, hogy a következőket hozza a házmegbízottak és azokon keresztül a lakosok tudomására.

I.

Az orosz katonai kerületi parancsnok utasítása szerint orosz katonai egyének szállást csak a kerületi katonai parancsnok írásbeli engedélyével kérhetnek. Tehát a szállást kereső orosz katonai egyénektől ilyen írásbeli engedélyt kell kérni, és ilyenek hiányában őket a parancsnokhoz kell utasítani. Ha ennek ellenére erőszakkal foglalnának szállást, erről a házmegbízott köteles azonnal írásbeli jelentést tenni, vagy közvetlenül az orosz kerületi katonai parancsnoknak (Szudakov kapitány, III. Bécsi út 9.), vagy a kerületi előljárónak.

Ha valamelyik házban már volna orosz katonai egyén elszállásolva, attól is kérni kell a parancsnok írásbeli engedélyét, és ha ilyenrel nem rendelkezik, ezt a körülményt a megfelelő adatok feltüntetésével hasonlóképpen a fenti módon kell jelenteni.

Házkutatást is csak említett parancsnok írásbeli engedélyével lehet tartani. Ennek hiányában történt házkutatásról vagy esetleges rablásokról hasonlóan kell jelentést tenni. Rablás esetén a házmegbízott a tényállásról és a keletkezett kárról négy példányban jegyzőkönyvet köteles felvenni, és ezt a kerületi előljárónak 24 órán belül beküldeni.

[II. pont alatt a közterületek megtisztításának ügyével kapcsolatos rendelkezések.]

Budapest, 1945. március 22.

II. kerületi előljáró.

[Pótlás: a magyar katonai parancsnokság megalakulásáról és a háztömbök területén lakó katonai személyek értesítéséről ez ügyben.]

[gépelt]

4. sz. melléklet

Müller László házmegbízott beadványa a II. kerületi előljáróságnak a lakosság közmunkára való igénybevétele ügyében, 1945. április 2.

13/1945. Beadvány a büntető robotosoknak kézbesítés lehetetlenségéről. [Kívül kézzel írt sorszám és cím]

Tek. II. kerületi Előljáráóság!

Egy 43 nevet tartalmazó jegyzéket kaptam, azzal az utasítással, hogy ezeket a pénteki robot elmulasztása miatt büntetésül ápr. 8-án állítsam elő. Tisztelettel bejelentem, hogy az alább előadott indokokból ennek az utasításnak nem tudok megfelelni, s azt nem vállalom.

43 embert szóbelileg utasítani olyan nagy munka, amit elvégezni több nap alatt sem lehet. Az én tömböm csupa egymástól messze fekvő kertesházakból áll, ahol a bezárt kertajtóknál bejutni, a keresett személyt megtalálni, s vele az egyetlen példányban levő büntető parancsot elolvastatni, aztán az utasításokat megadni egy negyed óránál rövidebb idő alatt sehol sem fog sikerülni. Csupa dolgozó emberről van szó, akik csak késő délután térnek haza. Házmezbízott vagy családtag útján üzengetés nem vezet célra; éppígy lehetetlen 43 példányban lemásolni a parancsot, s így kézbesítenem.

De vannak erkölcsi akadályok is. Az előljáráóságnak a munkásbehívón tett ígéretei nem váltak valóvá. Nem a város újjáépítésén dolgoztak, hanem a várostól 2 órányira árkokat ástak; nem 10 órát dolgoztak, hanem reggel 6-tól estig, s csak 7 órára értek haza, tehát 13 órát; ebédszünet nem volt, ebédet nem kaptak, kenyeret is csak egy része, s csak egy kis 16 dekás szeletkét. Nem vált valóra az sem, hogy senkit fel nem mentenek, mert az előljáráóság a létszámnak mintegy 20 %-jét [sic!] valamilyen címen felmentette. Az utcákon az elfogás most is folyik, valamint a női munkaerők igénybevétele is. Mindezek az ügyis súlyosan szenvedő lakosságban mély elkeseredést és a robot-rendszer ellen erős ellenszenvet váltottak ki.

A tömbmezbízottat a lakosság bizalma arra kötelezi, hogy a tömb jólétét gondozza, a gyermekek megmentésén, élelmezési és egészségügyi problémák megoldásán dolgozzon. Ezek a munkák igénybe is veszik minden erőmet és időmet, s ebből nem marad semmi büntető parancsok kézbesítésére, ami egyébként is teljesen ellentétben áll a lakosság érdekeivel, s csupán egy idegen hatalom érdekét szolgálja. Ebben részt venni számomra erkölcsi lehetetlenség.

Az előadottak alapján tisztelettel kérem a tek. Előljáráóságot, hogy fenti bejelentésemet tudomásul véve, a robotra vonatkozó intézkedéseit ne általam hajtassa végre, hanem arra hivatott saját közegével.

Budapesten, 1945. április 2.

Tisztelettel

Müller

László

[saját kezű

aláírás]

22/18

tömbmezbízott

II. Áldás

u. 4.

[gépelt]

5. sz. melléklet

Müller László háztömbmegbízott jelentése a II. Kerületi Elöljáróság Munkásosztag Hivatalának közmunkára való előállítások ügyében, 1945. április 5.

13/a/1945 [Kívül kézzel írt sorszám]

A II. ker. Elöljáróság tek. Munkásosztag Hivatalának!

Csatoltan visszaküldöm a vasárnapra előállítandók jegyzékét, amint azt április 2-án szóval és írásban bejelentettem, és indokoltam.¹³⁶

Mellékelem annak a 24 behívottnak a névsorát is, akik a fentiek közül igazoltan mulasztották el a 3-i robotot. Egészen bizonyos, hogy a többiek nagyobb része is tudná igazolni elmaradását, ha arra alkalma lenne.

Jelentem továbbá, hogy a 22/18 tömb munkáscsoportja ezúttal sem kapott ebédet, amint hogy eddig egyetlen egyszer sem. Nem kaptak kenyeret sem.

Budapesten, 1945. április 5-én.

Tisztelettel
Müller

László

[saját kezű

aláírás]

a 22/18 tömb

megbízottja
[gépelet]

6. sz. melléklet

Müller László háztömbmegbízott jelentése az 1944. december 1. és 1945. április 1. között a tömb területén elhaltakról, 1945. október 19.

158/1945. Az ostrom alatt elhaltak névsora. [Kívül kézzel írt sorszám és cím.]

[A háztömb területén 1944] dec. 1. és 1945. apr. 1. közt elhaltak
névsora

Özv. Fekete Károlyné sz. Szekula Etel. El van temetve a Bimbó út 37. ház kertjében.

Haász Anna, 37 éves, meghalt 1945. jan. 29-én Ady Endre u. 28. alatt.

Karátson Lászlóné sz. Olgyay Nóra, meghalt 37 éves korában, 1945. febr. 19-én az Ady Endre u. 28. sz. alatt, s ott van eltemetve.

Parádi Imre. Egy orosz katona lőtte agyon febr. első napjaiban a Pajzs u. 5. sz. alatti lakásának közelében.

Patkó Ilona, 77 éves mosónő, született Rácalmásán, meghalt 1945. febr. 12-én. El van temetve az Eszter u. 10/a telken.

Hertelendi János egyetemi hallgató. A Mikó-féle ellenállási mozgalom tagja volt, s a nyilasok

136 Az iratok között egyetlen ilyen névsor sem található.

lőtték agyon 1945. jan. 2-án az Eszter-utca 2. sz. ház előtt. Ott van eltemetve.

Özv. Héjja Mihályné sz. Hengán Róza. 1944. dec. 25-én akna találta az Eszter u. 2. sz. ház közelében. Ott van eltemetve.

Beke István 30 éves mérnök. Akna találta 1945. jan. 24-én az Ady Endre u. 26. sz. közelében. Annak kertjében van eltemetve.

Flaska János, 72 éves nyugdíjas, szül. Cegléden, meghalt 1945. márc. 31-én. El van temetve az Eszter u. 8/a ház kertjében.

Ifj. Gyarmati Lajos, 22 éves egyetemi hallgató. Meghalt 1945. márc. 22-én, tuberkulózisban, az Ady Endre u. 28. alatti lakásán.

A harcok folyamán elesett katonák:

Baumann István 22 éves honvéd, eltemetve a Bimbó út 51. kertben.

Köncöl János honvéd, 2321-10-0022, Ozorán lakott. Elesett 1945. jan. 17-én.

8/a Goldschmidt Ferenc, honvéd, 3272-22-0425. Elesett jan. 17-én. E két utóbbi az Eszter u.

számú ház kertjében van eltemetve.

Német katona:

Hans Jürgen Heer. Kielben született 1921. aug. 26-án, diák volt, atyja Georg Heer,

Weissenhaus bei Lütjenburg. Elesett 1945. febr. 13-án a Szemlőhegy u. 4/a sz. kertben.

Közelebbit a legtöbb felsoroltról már nem lehet megtudni, mert azok is elköltöztek, akik tudhattak róluk. A polgárok közül némelyikről talán lehetne valamit kinyomozni, ha kellő idő állana rendelkezésre.

Budapesten, 1945. október 19-én.

22/18 tömbmegbízott.

[gépelt]

7. sz. melléklet

Müller László háztömbmegbízott jelentése F. I. II. Eszter u. 7/b sz. alatti házfelügyelő fenyegetőzése ügyében, 1948. december 26.¹³⁷

41/1948. F. fenyegetőzése ügyében jelentés. [Kivül kézzel írt sorszám és cím.]

Jelentés.

Mint a 22/18 tömb megbízottja jelentem, hogy ilyen minőségemben megjelent nálam F. I., a tömböm területén fekvő II. Eszter u. 7/b számú ház felügyelője azzal, hogy mutassam meg neki azt a jelentést, amit róla a ház megbízottja, A. S. a Testület felhívására adott. Ezt én megtagadtam azzal, hogy a véleményt a házmegbízott hivatalos felhívásra adta, s az hivatalos

137 A személyi adatok védelme érdekében a szereplőket kezdőbetűk takarják.

titok. Megnyugtattam azonban, hogy abban politikai múltjára semmiféle kedvezőtlen utalás nem volt. Ennek ellenére F. kijelentette, hogy ha a házmegbízott 48 óra alatt le nem mond megbízatásáról, úgy ellene a megfelelő lépéseket megteszi, „mert ő is tud ellene egyet mást”.

Mint hogy ebben én a házmegbízottnak mint köztisztviselőnek hivatalos minőségében való megfenyegetését és így presszionálását látom, szükségesnek látom, hogy ezt a Testületnek bejelentsem.

Budapesten, 1948. december 26.

M. L.
tömbmb.

[kézzel írt szignó]

[gépelt]

8. sz. melléklet

Részlet a 22/18. sz. háztömb 1949. január 25-i tömbértekezletének jegyzőkönyvéből az exhumálandó holttestek ügyében.

5/1949. Az 1949. január 25-i tömbértekezlet jegyzőkönyve. [Kívül kézzel írt sorszám és cím.]

(...)

Sajnálattal állapította meg az értekezlet, hogy a nov. 9-i ülésünkből kifolyólag külön beadványban is kért exhumálásokra máig nem került a sor. Néhány hét múlva megint beállnak a melegebb napok, s akkor hónapokig nem lehet szó a háború itt eltemetett holttesteinek áthelyezéséről. Újból kérjük a ker. tisztiorvos urat, hogy legalább azokat exhumáltassa, kiknek sírja közvetlen a lakóházak mellett van. Ilyenek elsősorban az Eszter u. 8/a kertjében (a lakás ablakaitól alig 3 méterre), de az Eszter u. 2. és 3. sz. alatti sírok is. Ezek a sírok mind az aknatámadások közepette, nagyon felületesen voltak megásva, s a nyári hőségben erős hullaszagot árasztanak.

(...)

[gépelt]

9. sz. melléklet

Müller László háztömbmegbízott leköszönő körlevele, 1949. február 12.

22/18 tömbmegbízott.

1949. febr.12.

Tömbmegbízotti tisztségemről lemondtam.

Az új tömbmegbízottat a házmegbízottak maguk közül választják, titkos szavazással. Az erre szükséges tömbgyűlés összehívása és vezetése [a] Házmegbízottak Testülete hatáskörébe tartozik. Én felajánlottam, hogy az új tömbmegbízott megválasztásáig az ügyeket tovább vezetem.

4 és fél évig dolgoztunk együtt; érdemes kissé visszapillantani, hogy mit végeztünk. A négy és fél év abból jön ki, hogy 1944 őszén, mikor a légó-tömbparancsnokunkat katonai

szolgálatra hívták be, s felsőbb vezetőnk cserbenhagyott bennünket, akkor én vettem át a parancsnokságot. Nem kinevezéssel, hanem közkívánatra. Volt is tennivalónk bőven: a tömb két háza teljesen leégett, minden ház megsérült, halottaink voltak. Menteni kellett, mikor az egyik ház középső szobájában robbant a repülőbomba, máskor sportszánkón kellett a seborvoshoz szállítani egy súlyos sebesültet (két bátor hölgy és egy gimnazista fiú húztuk a szánkót), csúnya gépfegyver- és aknatűzben. A felszabadulás után rögtön a kenyérellátás megoldása volt a fő probléma, amit meg kellett oldani, de mi szerveztük meg elsők gyanánt a lármával védekezést a rablások ellen.

Aztán békésebb idők jöttek. Utcáinkat szinte csudálatos gyorsan kitisztítottuk, kerítéseinket helyreállítottuk. Tömbmegbízotti munkám egyik szép sikerének számítom, hogy hatóságainktól olyan gyorsan sikerült a villanyvilágítást megkapnunk, valamint területünket a kóbor kutyáktól megtisztíttatni. Nem túlzás, ha azt mondom, hogy a mi tömbünk az egész környék legrendesebb része volt.

Mindezt a ház megbízottak és a lakók mintaszerű együttműködésének köszönhetjük. Meg kell állapítanom, hogy utasításaimnak, kéréseimnek, bármily kellemetlenek voltak is azok, mindig és mindenki készséggel tett eleget. Egyetlen kivétel volt csak. Mikor azt a parancsot kaptuk, hogy az utcáinkon, kertjeinkben heverő löszert hordjuk össze egy helyre, akkor az egyik lakó ezt megtagadta, azzal az indoklással, hogy neki 3 gyermeke van. Neki volt igaza! Pár nap múlva – mikor a városban egy sereg szerencsétlenség történt ezzel kapcsolatban – ellenkező rendelet jött, mely megtiltotta, hogy a löszert hozzányúljunk. Közben én egy korai hajnalon összeszedtem pár tucat kézigránátot, melyeknek későbbi, a tűzszerészek által történt felrobbantásakor látszott, hogy a vállalkozás nem volt egészen veszélytelen. Ebben sem voltam magamban, mások is eleget tettek az első parancsnak, s az egész tömb területén nem maradt heverő kézigránát, s ezzel kapcsolatos baleset csak egyetlen egy történt a mi területünkön.

Az ilyen együttműködés csak igazi demokratikus gondolkozású és jó emberek között lehetséges, hiszen a tömb lakói a legkülönbözőbb pártállású és foglalkozású emberek voltak.

Ami az én munkámat illeti, hát az igazolványok kiállításától, összeírások, statisztikák készítésétől kezdve a lakásügyeken, élelmiszerjegyeken, közmunkaváltságon át le egészen az adóügyekig, OTI-, sőt családi kérdésekig kitelepítéssel, végrendelettel stb. mindennel volt dolgom. Azt hiszem, hogy a tömb minden lakójának tettem valami szolgálatot, valami jót, még akkor is, ha ő maga nem is tud róla. Két évig voltam a Házmegbízottak Testületének választmányi tagja, s annak megbízásából pénztárvizsgáló. A pénztárkönyvben található sok vörös tintás bejegyzésem mutatja, hogy mennyivel járultam hozzá ahhoz, hogy a mi kerületünk lett a legrendesebb fővárosi kerületté.

Összefoglalom: jó munkát végeztünk, melyre nemcsak meglelégedéssel, hanem büszkeséggel tekinthetünk vissza!

Kérem, hogy e körlevelem tartalmát lakótársainkkal közöljék.

Müller László
[gévelt]

[saját kezű aláírás]

Nagy, Ágnes

OFFICIAL DIARY OF SARKADI KÁROLY, ANTI-RAID
HOUSE COMMANDER OF THE 2ND DISTRICT AND HIS
FOLLOWER MÜLLER LÁSZLÓ 1944. JULY 24TH- 1949. JULY 8TH

(Source: Documents of the no. 22/18. house commissioner in the II. District, Budapest (1939–1945. March: house group – block anti-raid commander) Budapest Capital Archives, IX. 261.)

The diary (1944. July 24th and 1949. July 8th) was written and reported in a simple primary school writing book. The diary contains reports of two public office functions during war-years and also containing the documentations of the house commissioner function from March 1945. The block no. 22/18, which was the subject of these appointments contained the area outlined by Bimbó street – Pajzs street – Áldás street – Szemlőhegy street – Barsi street in Rózsa hill, 2nd district. Including parts of Eszter and Ady, Endre streets, with 45 houses and about 550 inhabitants. The diary was flowingly administered by two house owners, written documentation was a part of their position. All events, arrangements they made was documented. The diary contained all official actions, without any personal comments, subjective understanding of the act. Also it worked as a register-book: adding the official documents first sticking them in, later with numeral registration. These actions documented in the book were communication, contact between inhabitants and public authorities through years when political power changed many times. During the war the anti-raid house commanders wrote about the war-situation, movements of front-lines within Budapest. While in the after-war times a great amount of control and regulation is to be sensed in the documentations, feeling it from the 'lowest' level of new-born authorities, the house commissioner with the power of a new regime forming in the background. Since the house commissioners took part in the executions of the authority's actions, these books became a record of the everyday mechanism of controlling the population. We find evidence in the historical notes of these books and separate documents which arrived to the Archive with them, to prove the power of these positions.

The first part of the paper discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. This is particularly true for businesses that operate in a highly competitive market. By keeping detailed records, a business can identify areas where costs are being incurred unnecessarily and take steps to reduce them. This can lead to significant savings and improved profitability.

In addition, accurate records are essential for tax purposes. Businesses are required to keep records of all income and expenses in order to file their tax returns accurately. If records are not kept, a business may be forced to estimate its income and expenses, which can result in penalties and interest charges.

Finally, accurate records are also important for financial planning. By knowing exactly how much money is coming in and going out, a business can make better decisions about how to allocate its resources and plan for the future.

The second part of the paper discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. This is particularly true for businesses that operate in a highly competitive market. By keeping detailed records, a business can identify areas where costs are being incurred unnecessarily and take steps to reduce them. This can lead to significant savings and improved profitability.

In addition, accurate records are essential for tax purposes. Businesses are required to keep records of all income and expenses in order to file their tax returns accurately. If records are not kept, a business may be forced to estimate its income and expenses, which can result in penalties and interest charges.

Finally, accurate records are also important for financial planning. By knowing exactly how much money is coming in and going out, a business can make better decisions about how to allocate its resources and plan for the future.

The third part of the paper discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. This is particularly true for businesses that operate in a highly competitive market. By keeping detailed records, a business can identify areas where costs are being incurred unnecessarily and take steps to reduce them. This can lead to significant savings and improved profitability.